

NOTA

GRONINGER GASTHUIZEN

s e p t e m b e r 1 9 8 5

VOOR GRIJZEN IS HIER BROOD
EN LEVENSLANGE WONING
ALS MEER DAN 50 MAAL
HUN WORDINGSDAG VERJAART.
ZO SCHENKT DE LIEFDE AAN DEUGD
EN BURGERTROUW BELOONING
EN IS DIT CHRISTELIJK HUIS
DE NAAM VAN GASTHUIS WAARD.
(Voogdenkamer Pepergasthuis)

NOTA GASTHUIZEN

Groningen, september 1985.

NOTA GASTHUIZEN

- inventarisatie van de Groninger gasthuizen
- wenselijkheid en mogelijkheden tot verbetering

Nota in opdracht van burgemeester en wethouders van Groningen, opgesteld door de werkgroep Gasthuizen

Groningen, september 1985.

INHOUDSOPGAVE:

- Hoofdstuk I Inleiding
1. het belang van de Groninger gasthuizen
 2. oorsprong en kenmerken
 3. wettelijke regelingen
 4. taak van de werkgroep
 5. doel en opzet van de nota
- Hoofdstuk II Conclusies en aanbevelingen
- Hoofdstuk III Inventarisatie en vraagstelling
1. de Groninger gasthuizen
 2. bestaande situatie
 3. gasthuizen en de gemeente
 4. knelpunten en vraagstelling
- Hoofdstuk IV Gasthuisbewoning
1. Uitbreiding bejaardenhuisvesting
 2. Continuïteit bestaande bejaardenhuisvesting
 3. Veiligheid voor de bewoners
 4. Gasthuis als woongroep
 5. Flankerend bejaardenbeleid
 6. Overzicht van aanbevolen activiteiten
- Hoofdstuk V Technische verbetering
1. Inleiding
 2. Wenselijkheid en mogelijkheden
 3. Afweging
 4. Conclusies en aanbevelingen
- Hoofdstuk VI Gasthuizen en de gemeente
1. De bestaande relatie
 2. Keuzemogelijkheden
 3. Afweging
 4. Gemeentelijke oppervoogdij
 5. Conclusies en aanbevelingen
- Bijlagen
- A. Inventarisatiestaten
 - B. Inventarisatie per gasthuis
 - C. Gemeentelijke oppervoogdij
 - D. Voorgeschiedenis
 - E. Voorpublicatie van 'Gemeentelijke oppervoogdij over de Groninger gasthuizen'

Hoofdstuk I Inleiding

1. Het belang van de Groninger gasthuizen

De stad Groningen ontleent haar bijzondere karakter voor een belangrijk deel aan haar grotere monumenten: de Martinikerk, de A-kerk en bepaalde gasthuizen. Wie Groningen aan een buitenlander laat zien voert hem of haar ook langs één of meer van de vele gasthuizen die de stad rijk is.

Gasthuizen zijn een karakteristieke uitdrukking van de Groninger historie. Niet alleen door hun verschijningsvorm en hun omgeving, maar ook door inrichting, bewoning en sfeer vormen gasthuizen een uniek element in de Groninger binnenstad. Voor de nationale en internationale naam van Groningen is het zichtbaar houden van het gasthuisverleden van belang. De instandhouding van gasthuizen bevordert de aantrekkelijkheid van de binnenstad en daarmee het toerisme en de economische ontwikkeling van de stad.

Voorals de grotere gasthuizen zijn niet alleen als monumenten interessant maar ook uit een oogpunt van volkshuisvesting en bejaardenwelzijn.

Er zijn nog altijd ongeveer 350 bejaarden in Groninger gasthuizen gehuisvest. In het collegeprogramma en in diverse gemeentelijke nota's zoals de nota monumentenzorg (1982) en de nota bejaardenbeleid (1983) wordt het belang van de gasthuizen voor Groningen bevestigd.

2. Oorsprong en kenmerken

In de 13e eeuw is het oudste gasthuis in Groningen, het Pelstergasthuis door individuele burgers opgericht voor de huisvesting en ondersteuning van de meest kwetsbare in de toenmalige samenleving, de armen, de ouderen, de vreemdelingen en de eenzamen. In de 14e eeuw kwamen de meeste gasthuizen onder kerkelijk beheer. In die tijd ontwikkelden gasthuizen zich tot hospitalen en toevluchtsoorden voor de armen. De stichtingsfondsen bleven onaangetast omdat zij als kerkelijk bezit golden en van belastingverplichtingen werden gevrijwaard. Dit gold ook voor het Pelstergasthuis. Uit de 15e eeuw stammen het Pepergasthuis (1405), het Armhuiszittend Convent (1437), het Mepschengasthuis (1479) en het Jacob- en Annagasthuis (1494). Na de reformatie (16e eeuw) kwam het bestuur van de meeste gasthuizen in particuliere handen en verkreeg de burgerlijke overheid een toezichthoudende rol. Het Sint Anthonygasthuis en het Jan Luitjes of Jannes Baroldigasthuis dateren uit de 16e eeuw. Uit motieven van naastenliefde en verwacht persoonlijk zieleheil en wellicht als gevolg van de gunstige economische situatie ontstonden er ook in de eeuwen daarna, tot in deze eeuw toe, diverse particuliere complexen van kleine woningen voor ouderen, hofjes, die in Groningen naar de historische functie gasthuizen worden genoemd. In de 17e eeuw werden in Groningen, zoals uit

figuur 2 blijkt zes gasthuizen gesticht; in de 18e eeuw één gasthuis, in de 19e eeuw negen en in deze eeuw zeven gasthuizen waaronder de M.E. Linhoffstichting en het Gorechthuis. Aan de gemeente Groningen werd bij de stichting van negen gasthuizen de oppervoogdij opgedragen.

Het voogdijschap werd veelal per testament geregeld evenals de voorwaarden voor het opnamebeleid van de bewoners, ook genaamd conventualen (-linnen). Zij konden zich bijvoorbeeld in het Pelstergasthuis en het Anthonygasthuis voor een bepaald bedrag inkopen en waren dan voor de rest van hun leven in het gasthuis verzekerd van huisvesting en voeding. Een en ander werd in een reglement vastgelegd. Bij de stichting van een gasthuis werd meestal ook een fonds gevormd dat door de voogder moest worden beheerd en waaruit bijvoorbeeld onderhoud van het gebouw diende te worden gefinancierd. Als algemene kenmerken van Groningse gasthuizen kunnen thans worden onderscheiden:

- particulier initiatief tot oprichting en instandhouding
 - een historisch gebouw of complex van gebouwen met meerdere wooneenheden
 - bestemd voor bewoning door ouderen
 - beheer van een afgescheiden vermogen ten behoeve van de instandhouding
- Bijzondere kenmerken zijn in sommige gevallen
- oppervoogdij van de gemeente
 - gemeenschappelijke voorzieningen zoals maaltijden, toezicht en brandstof.

3. Wettelijke regelingen

De meest relevante wettelijke regelingen hebben betrekking op het bestuur en het beheer van het gasthuis, op het bestuurlijk toezicht en op het wonen in gasthuizen.

Globaal kan een tweedeling worden gemaakt tussen gasthuizen die onderdeel uitmaken van een kerkgenootschap en gasthuizen die particulier zijn opgericht. De eerste categorie valt onder hetgeen in artikel 18 boek 2 BW wordt genoemd. Dit houdt in dat de artikelen 10 tot en met 17 boek 2 BW niet van toepassing zijn (ontbinding en aansprakelijkheid), maar de Wet op de Kerkgenootschappen is hier wel van toepassing. Gasthuizen, die uit particulier-initiatief zijn voortgekomen zijn ofwel stichtingen die volledig voldoen aan de criteria zoals gesteld in het BW, boek 2 (artikelen 285 tot en met 305) hetgeen met name blijkt uit een notariële akte ofwel ze kunnen als stichting worden gekwalificeerd met beperkte bevoegdheden voor het bestuur (zie 291 lid 2 boek 2 BW). Zij vinden in beide gevallen meestal hun oorsprong in een testament. Op grond hiervan dienden de nabestaanden met het daartoe beschikbare geld en onroerend goed een gasthuis te stichten voor veelal een bepaalde groep burgers voor hun onderdak en verzorging. In het testament heeft de erf-

later soms uitdrukkelijk geregeld hoe dit doel bereikt dient te worden, ten opzichte van wie de voogden verantwoording verschuldigd zijn en welke bevoegdheden zij mogen uitoefenen. In Groningen behoren het Doopsgezind gasthuis, het Juffer Margarethagasthuis en Rustoord tot respectievelijk de Doopsgezinde Kerk, de Evangelisch Lutherse Kerk en de Nederlands Hervormde Kerk. Het testament van de erflater kan bepalingen bevatten over de wijze van benoeming van voogden, maar ook kan zijn voorgeschreven op welke manier rekening en verantwoording dient te worden afgelegd over het gevoerde beleid (de zogenaamde "rekenplicht"). De erflater kan de gemeente de rol van oppervoogd hebben toegedeeld. Deze rol komt tot uitdrukking in de bevoegdheid om voogden te benoemen en in het kader van de rekenplicht de boeken te controleren. Volgens artikel 181 van de gemeentewet is de benoeming van voogden "voor zoverre de benoeming niet aan anderen behoort" een zaak van de gemeenteraad. De oppervoogdij van de volgende gasthuizen is aan de gemeente Groningen bij de oprichting opgedragen dan wel in de loop der eeuwen aan de gemeente toegefallen:

1. Pelster of Heiligen Geestgasthuis
2. Peper of Sint Geertruidsgasthuis
3. Armhuuszittend Convent
4. Sint Anthonygasthuis
5. Aduardergasthuis
6. Jacob- en Annagasthuis
7. Mepschen of Sint Annengasthuis
8. Maria Elisabeth Linhoffstichting
9. Weldadige Stichting Ketelaar-Bos.

Buiten beschouwing worden hierna gelaten algemene regelingen zoals de Rompwet Instellingen van weldadigheid, de Armenwet met de dienovereenkomstige bepalingen van de Algemene Bijstandswet en de Ordonnantien op de gasthuizen. Mede op initiatief van de werkgroep is een student in de rechten bereid gevonden een scriptie over de relatie van de gasthuizen tot de gemeente te schrijven. De verwachting is gewettigd dat zijn vrij omvangrijke studie nieuw licht zal werpen op de juridische facetten van het bestuur en beheer van de Groningse gasthuizen en de rol van de gemeentelijke overheid. ¹⁾ Een voorpublicatie is als bijlage E bij deze nota gevoegd.

Gasthuizen vervullen een belangrijke maatschappelijke functie als complexen van woningen voor ouderen. Zoals in principe bij alle woningen in Groningen zijn - met inachtneming van de bijzondere kenmerken van deze wooneenheden

- de Woningwet, de Woonruimtetwet 1947, de Bouwverordening en de Brandveiligheidsverordening ook op gasthuizen van toepassing.

4. Taak van de werkgroep

Eind zeventiger jaren groeide naar aanleiding van vragen van het Pepergasthuis bij de gemeente behoefte aan een duidelijker opstelling ten opzichte van de Groninger gasthuizen.

Het college van burgemeester en wethouders besloot in 1980 een werkgroep ²⁾ gasthuizen in te stellen met een drieledige taak:

1. inventarisatie van gegevens van de gasthuizen:

- de panden;
- de bewoners;
- het beheer en
- de financiën;

2. onderzoek van de mogelijkheden en wenselijkheden van een integrale herziening van de relatie tussen de gemeente en de gasthuizen;

3. advisering omtrent een nieuw gasthuizenbeleid.

De werkgroep had lange tijd nodig om tot resultaten te komen. Bestuurlijke en ambtelijke randvoorwaarden waren niet optimaal. Vanaf het begin van haar werkzaamheden heeft het de werkgroep parten gespeeld dat de Groningse gasthuisbesturen - behalve die gasthuisbesturen, die samenwerkten in de VGG (zie blz. 9) - geen samenwerking kenden en elk van hen beducht bleek voor gemeentelijke activiteiten op 'zijn' terrein. Voor een uitgebreider uiteenzetting over de geschiedenis van deze nota wordt verwezen naar bijlage A. Na een enquête en een haalbaarheidsonderzoek kwam in oktober 1983 de eerste ontwerpnota gasthuizen uit. In twee sessies werd de nota met alle geïnteresseerde gasthuisbesturen doorgenomen. Daarbij werden de gasthuisbesturen gevraagd of zij zich in de beschrijving van de problematiek herkenden en hun gasthuis verbeterd zouden willen zien via één van de in de nota aangegeven wegen. Daarop reageerden verschillende gasthuizen positief. Zij gaven te kennen voor technische verbetering te voelen mits de historische, particuliere beheersvorm onaangetast bleef. Een en ander leidde tot de oprichting van de Stichting Samenwerkende Gasthuizen (SSG) Groningen op 13 februari 1985.

5. Doel en opzet van de nota

Inmiddels heeft de SSG een verbeteringsplan voor vier gasthuizen bij de gemeente ingediend. Hierin ziet de werkgroep gasthuizen een goede aanleiding om haar werkzaamheden af te ronden en een nota aan te bieden die voldoende inzicht geeft in de situatie rond de Groninger gasthuizen om een technisch verbeteringsproces voor gasthuizen op gang te brengen en die een goede basis

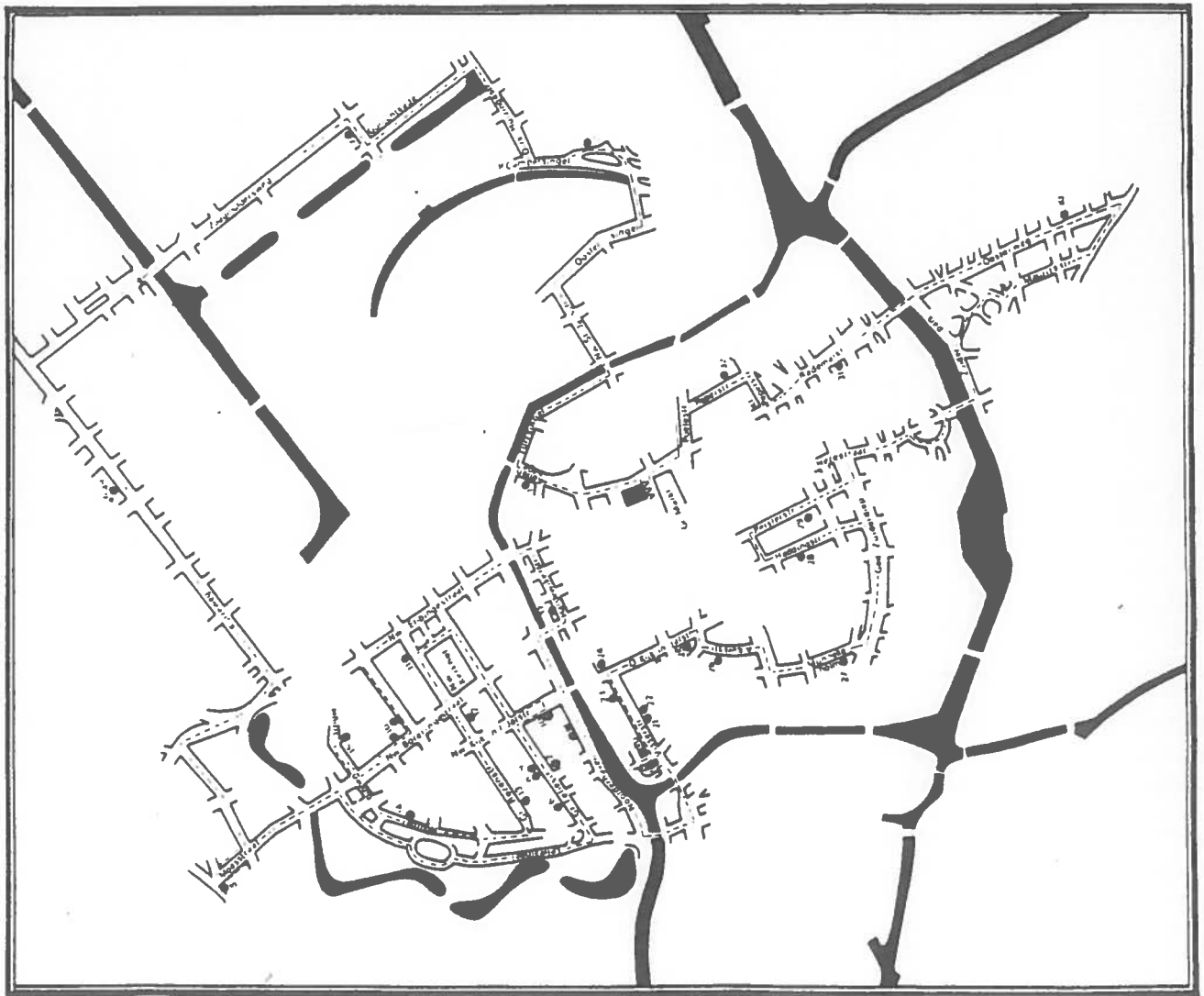
kan vormen om ook andere verbeteringsmaatregelen voor gasthuizen te nemen of te bevorderen. In de eerste plaats is deze nota bestemd voor de gemeente en de gasthuisbesturen. Dat brengt bepaalde beperkingen met zich mee. De nota gaat bijvoorbeeld niet diep in op de architectuur-historische waarde van de Groninger gasthuizen. Deze zou een aparte studie rechtvaardigen. Voor een sfeerbeschrijving van de Groninger gasthuizen kan men terecht in het boek "Stille plekjes achter de poort".

Om de aandacht voor de conclusies en aanbevelingen te bevorderen zijn deze samengevoegd en naar voren gehaald (hoofdstuk II). Inzicht in de omvang en samenstelling van het gasthuizenbestand, in de relatie tot de gemeente en in de algemene knelpunten wordt gegeven in het hoofdstuk Inventarisatie (III). In bijlage B zijn de inventarisatiegegevens per gasthuis samengebracht. Deze inventarisatie is mede uit een oogpunt van monumentale waarde van de gasthuisgebouwen opgezet. Zodoende zijn daarin ook de niet meer als zodanig in gebruik zijnde gasthuisgebouwen opgenomen. In de hoofdstukken IV en V worden de knelpunten en verbeteringsmogelijkheden voor de gasthuisbewoning respectievelijk voor technische verbetering uiteengezet. Opgemerkt wordt dat gegevens van in de werkgroep participerende gasthuizen opnieuw na de enquête zijn geactualiseerd. De werkgroep acht een geconcentreerde aanpak van de gesignaleerde knelpunten wenselijk. Gasthuisbesturen wordt aanbevolen nog verder samen te werken en verschillende initiatieven te nemen. In het slothoofdstuk (VI) bepleit de werkgroep als vervolg op de nota gasthuizen een centrale aanpak van de gasteraangelegenheden binnen het gemeentelijk apparaat.

1) R.J.H. Brink

Juridisch Instituut
Rijksuniversiteit Groningen

- 2) de werkgroep gasthuizen bestaat uit de heren K.A. Beks, P. Drenth, mr. G.G. van Hasselt (voorzitter), H. Post (secretaris) en mr. drs. J.P. Wemes (van gemeentelijke zijde), mevrouw dr. C. Jkvr. Tiemersma-Wichers, de heren mr. W.E. van Koldam, mr. A. Rozeman en dr. G. Overdiep (van de zijde van de gasthuizen).

1. Vrouw Wilsoors of Aaffien Olthofsgasthuis (1740) - Kattenhage 4-10
2. Typografengasthuis (1903) - Petrus Campersingel 37-117
3. Verenigde Groninger (1975) - Gorechikade-Ripperdalaan
4. a. Rustoord (1924) - Korreweg 140-156 en 164-180
b. Ubbenagasthuis (begin 16^e eeuw) - Korreweg 158-162
5. Ter Schouw-Van Sanen Stichting (1929) - Moesstraat 46
6. Middengasthuis (1895) - Grote Leliestraat 53-113
7. Pieternellagasthuis (1872) - Grote Leliestraat 34/1-55
8. Klein Cremersgasthuis (1867) - Grote Leliestraat 25-27
Groot Cremersgasthuis (1676) - Grote Leliestraat 25/2-7 (afgebroken)
9. St. Martinusgasthuis (1870) - Grote Leliestraat 23/1-18
10. Anna Varwersgasthuis (1635) - Nw. Kijk in't Jatstraat 14-16
11. Juffer Tette Alberdagasthuis (1658) - Nw. Kerkhof 22
12. Middengasthuis (1872) - Kleine Rozenstraat 8-62
13. Gerarda Gockingahuis (1870) - Grote Rozenstraat 78-84
14. Jan Luitjes- of Jannes Baroldingsgasthuis (1591) - Noorderbinnensingel 82-87
15. Remonstrantsgasthuis (1890) - Noorderbinnensingel 23-49
16. Doopsgezind Gasthuis (1872) - Nw. Boteringestraat 47/1-5,
Violenstraat 37/1-19
17. Comeliagasthuis (ca. 1860) - Hardewikerstraat 39
18. Voogdenkamer Pieternellagasthuis - Noorderhaven n.z. 23
19. Jacob- en Annagasthuis (1494) - Gasthuisstraatje 2
20. Weldadige Stichting Ketelaar-Bos (1939) - Gasthuisstraatje 1
21. Wytzes- of Schoonbeekgasthuis (1696) - Visserstraat 52-54
22. Zeylsgasthuis (1646) - Visserstraat 50
23. Latteringgasthuis (1636-1644) - Visserstraat 13
24. Maria Elisabeth Linhoffstichting (1944) - O. Kijk in't Jatstraat 61/1-20
25. Mepschen- of St. Annengasthuis (1479) - O. Kijk in 't Jatstraat 4
26. Armhuizittend Convent (1437) - A-Kerkstraat 22
27. Aduarder Gasthuis (1604) - Munnekeholm 3
28. Juffer Margarethagasthuis (1856) - Haddingestraat 19-21/1-9
29. Heilige Geestgasthuis (13^e eeuw) - Pelsterstraat 39, 41, 43/1-53, 45 en 47
30. Gasthuis voor de werkende stand (1930) - Oosterweg 90/1-23
31. St. Anthonyngasthuis (1517) - Rademarkt 29/1-30
32. St. Geertruidsgasthuis (1405) - Peperstraat 20 en 22/1-30

uit "stille plekjes achter de Poort"

Nota Gasthuizen werkgroep gasthuizen/gemeente Groningen

Hoofdstuk II Conclusies en aanbevelingen

Doel van de nota gasthuizen is:

inzicht verschaffen in de Groninger gasthuizen, hun bewoning en de verschillende facetten van het gasthuisbeheer. Per facet zijn de gegevens in staten overzichtelijk verwerkt (bijlage A)

- het op gang brengen van een proces van technische verbetering van de gasthuizen die nog niet gerenoveerd zijn
- het signaleren van knelpunten bij de bewoning en in het beheer en het aandragen van suggesties tot verbetering
- een herziening van de relatie tussen de gasthuizen en de gemeente

De relevante Groninger gasthuizen (zie figuur 6) verdienen een aparte plaats in het gemeentelijk beleid. Gezien de wensen en mogelijkheden op het gebied van gasthuisbewoning en technische verbetering, gezien ook de bereidheid tot verdere samenwerking tussen gasthuisbesturen is er aanleiding binnen het gemeentelijk apparaat behalve sectoraal ook centraal aandacht aan de gasthuizen te blijven besteden.

Door middel van periodiek overleg en nadere afspraken over informatie-uitwisseling kan aan de gemeentelijke oppervoogdij een eigentijdse vorm worden gegeven.

Met behulp van een geconcentreerde aanpak (zie figuur 5) kunnen gasthuisbesturen en gemeentebestuur gezamenlijk op drie terreinen bewerkstelligen dat bejaardenhuisvesting in gasthuizen - d.w.z. 50-jarigen en ouder - wordt geconsolideerd en uitgebreid: op technische gebied (renovatie) en door verbetering van de beheers- resp. de bewoningsvoorwaarden.

De plannen van de Stichting Samenwerkende Gasthuizen Groningen kunnen een uitstekend startpunt zijn

- tot verbreding van het draagvlak van de SSG en ter versterking van haar overlegpositie t.o.v. de gemeente
- voor de ontwikkeling van plannen voor verbetering van het technisch beheer
- voor de ontwikkeling van plannen in overleg met de gesplitst beheerde gasthuizen (in casu: gasthuisvermogens) voor verbetering van het niet-technisch beheer.

Het verdient aanbeveling dat de gemeente in overleg treedt met de besturen van de Verenigde Groninger Gasthuizen, de SSG en de niet-aangesloten gasthuizen om te bezien hoe aan de nota gasthuizen een vervolg kan worden gegeven.

Aanbevolen activiteiten

actie door

I uitbreiding bejaardenhuisvesting

1. overleg met Middengasthuis afd. W.Z.
2. overleg met de nog te verbeteren gasthuizen Juffer Margaretha, Sint Martinus en Rustoord dienst S. en V.
i.o.m. afd. W.Z.
3. t.z.t. overleg met nu voor jongerenhuisvesting ingerichte gasthuizen afd. W.Z./afd. R.O.

II handhaving gasthuizen als tussenvoorziening voor bejaarde

1. beleidsbepaling door gasthuizen zelf gezamenlijke gasthuisbesturen
2. voorlichting over nieuw woonruimteverdelingssysteem gemeentelijk huisvestingsbureau

III verbetering verhoging efficiency gasthuisbeheer

1. opstellen en invoeren uniform rekeningsschema (incl. bewoningsgegevens) gezamenlijke gasthuisbesturen
2. verbreding draagvlak maaltijdvoorziening Pelster- en Pepergasthuis met Tafeltje Dekje
3. administratieve verzelfstandiging gasthuiskerkbeheer Pelster-, Peper- en Juffer Margaretha gasthuis
4. oprichting stichting tot instandhouding gasthuiskerken idem

IV verbetering gasthuisbewoningscondities

1. alert zijn op veranderingen in bijstandsregeling voor individuele gevallen van onevenredige hoge maandlasten per 1-1-1986 gasthuisbesturen
G.S.D.
2. opzetten project gemengd wonen afd. W.Z.

V bevordering van samenwerking tussen de gasthuizen

1. het verlenen van een bijzondere status aan de SSG ex art. 3.2, lid 7 afd. R.O.

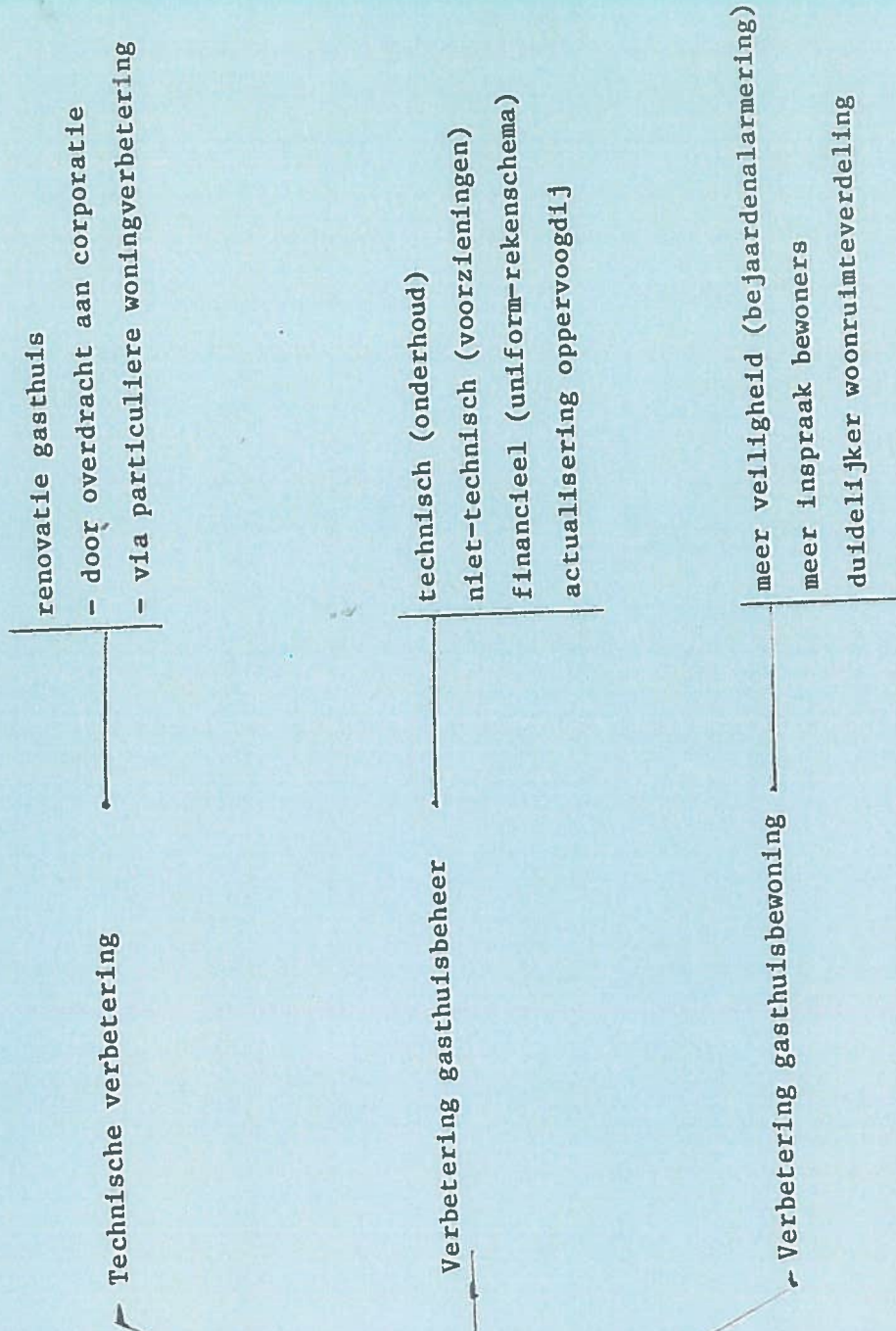
2. ondersteuning van initiatieven van de SSG voor verbetering van het beheer SSG/afd. W.Z.

VI opgang brengen van een proces van technische verbetering van gasthuizen

1. honoreren van verzoek van SSG - Tette Alberdagasthuis ten laste van 1985 afd. R.O./dienst S. en V.
2. in 1986 en volgende jaren voor gasthuizen in het verbeteringsprogramma voldoende ruimte reserveren afd. R.O./dienst S. en V.
3. faciliteit van voorfinanciering schepen via het stadsvernieuwingsfonds afd. R.O.

Figuur 5

Geconcentreerde aanpak
nota gasthuizen
augustus 1985

Geconcentreerde aanpak van
gasthuizen

- gasthuisbesturen via SSG
- gemeente
- burgemeester
- ambtelijke werkgroep gasthuizen
- afd. W.Z.
- afd. R.O.
- dienst S. en V.
- assistent-secretaris

Figuur 6 - Relevante gasthuizen

inventarisatie van de Groningse gasthuizen	opper- voogdij	geconcentreerde aanpak	bijzonderheden
1 Aduardergasthuis	X	relevant	
2 Anna Varwersgasthuis	X	niet van toepassing	VGG
3 Anthonygasthuis	X	relevant	
4 Armhuiszittend Convent		relevant actief	
5 Corneliagasthuis		niet van toepassing	
6 Doopsgezindgasthuis Violenstraat 37, Nwe. Boteringestraat 47		relevant actief	SSG
7 Gasthuis voor den werkende stand		relevant actief	
8 Gerarda Gockingha-huis		relevant	VGG
9 Jacob en Annagasthuis	X	relevant	
10 Jan Luitjes of Jannes Baroldigasthuis	X	relevant	
11 Juffer Margarethagasthuis		relevant actief	SSG
12 Latteringhegasthuis		niet van toepassing	VGG
13 Linhoffstichting	X	relevant	VGG
14 Martinusgasthuis		relevant actief	SSG
15 Mepschen- of Sint Annen- gasthuis	X	relevant actief	VGG
16 Middengasthuis (Grote Leliestraat)		relevant actief	VGG
17 Middengasthuis (Kleine Rozenstraat)		relevant	VGG
18 Pelster of Heiligen Geest- gasthuis		relevant actief	SSG
19 Peper of Sint Geertruids- gasthuis	X	relevant actief	
20 Piaternellagasthuis	X	relevant actief	SSG
21 Remonstrantsgasthuis		relevant	
22 Rustoord		relevant actief	
23 Tette Alberdagasthuis		relevant actief	SSG
24 Ter Schouw-van Sanenstichting		relevant	
25 Typografengasthuis		niet van toepassing	
26 Verenigde Groninger Gasthuizen		relevant	
27 Vrouw Wilsoors of Aaffien Olthofsgasthuis		niet van toepassing	VGG
28 Weldadige Stichting Ketelaar- Bos		niet van toepassing	VGG
29 Wytzes of Schoonbeeks-gasthuis		niet van toepassing	
30 Zeyls-gasthuis		niet van toepassing	

Hoofdstuk III Inventarisatie en vraagstelling

1. De Groningse gasthuizen

Uitgaande van de algemene kenmerken (zie I.2) kunnen in Groningen 28 gasthuizen worden onderscheiden. De Linhoffstichting wordt in deze nota ook tot de gasthuizen gerekend ook al is het pand aan de Oude Kijk in 't Jatstraat nog geen vijftig jaar oud. Aan de overige kenmerken voldoet de stichting wel. In een overzicht van de Groninger gasthuizen mag het Gorechthuis-Ripperdahuis niet ontbreken, ookal dateert het van 1973. Op initiatief van de directeur GGD (Dr. Goosen) en wethouder Wolters heeft een zestal samenwerkende gasthuisbesturen met elkaar de vereniging van appartementseigenaren Verenigde Groninger Gasthuizen (VGG) opgericht en met behulp van gemeentegarantie het bejaardenhuis gebouwd, dat als tussenvoorziening in Groningen thans een voor-aanstaande plaats inneemt. De oprichting van de Verenigde Groninger Gasthuizen is het gevolg geweest van de kapitaalbijdragen van verschillende Groninger gasthuizen. Voor een goed begrip van de situatie in Groningen mogen deze vereniging en het Gorechthuis-Ripperdahuis in de inventarisatie niet ontbreken. Het totaal van Groninger gasthuizen komt inclusief Linhoffstichting en VGG op 30, waarvan 8 grotere (meer dan 30 wooneenheden), 10 middelgrote en 12 kleinere complexen (minder dan 10 wooneenheden).

Figuur 1 is overgenomen uit "Stille plekjes achter de poort" en geeft een beeld van de ligging van de gasthuizen in de Groninger binnenstad. De inventarisatie in deze nota (zie figuur 2 en bijlage B) wijkt in zoverre hiervan af dat Voogdenkamer (nr. 18) behoort tot het Pieternellagasthuis (nr. 7) en het Cremersgasthuis (nr. 8) is komen te vervallen door sloop. Buiten deze inventarisatie van Groninger gasthuizen blijven de Hendericus Henke en Frederika Velthuisstichting en de Burgemeester Kuipersstichting, hoewel zij een vergelijkbare doelstelling hebben en bestuurlijk in een vergelijkbare relatie tot de gemeente staan. Zij zijn gevestigd in Middelbert en Engelbert en de huisvesting is historisch niet van bijzondere betekenis. Voorts is buiten beschouwing gelaten het Vrouw Fransen en Geertjen Schiltsgasthuis aan de Battengang, welk gasthuis voor het grootste deel is gesloopt en gedeeltelijk herbouwd in het museum te Warffum. Bijgebouwen van dit gasthuis aan de Lutkenieuwstraat bestaan nog heden ten dage.

2. De bestaande situatie

Om meer inzicht in het beheer en bewoning van de gasthuizen te krijgen heeft de werkgroep de volgende onderzoeken verricht of laten verrichten:

- uitgebreide enquête onder de gasthuizen (respons van 17)
- aanvullend dossier onderzoek
- onderzoek naar de financiële haalbaarheid van verbeteringsplannen voor gasthuizen.

De resultaten hiervan zijn gegroepeerd naar A - technische staat; B - bewoning; C - beheer; D - financiële staat (zie bijlage A) en in dit hoofdstuk beknopt weergegeven.

De specifieke technische en niet-technische knelpunten die uit de inventarisatiegegevens volgen komen in de volgende hoofdstukken aan de orde. Hier worden slechts de algemene knelpunten gesignaleerd en enkele algemene aanbevelingen gedaan.

A. technische staat (bijlage A1)

Van de Groninger gasthuizen staan er 16 als monument geregistreerd. Dit zijn rijksmonumenten die bescherming genieten op grond van de Monumentenwet. Zes panden zijn als "beeldbepalend" opgenomen in de in voorbereiding zijnde aanwijzing tot beschermd stadsgezicht. In totaal omvatten de Groninger gasthuizen met inbegrip van en de Linhoffstichting en het Gorechthuis 643 wooneenheden. In het licht van de wens tot bejaardenhuisvesting zijn de in aanmerking komende gasthuizen technisch onderzocht. Kort samengevat is de uitkomst:

<u>Technische staat</u> (per 1-1-1985)	
geen bijzonderheden	: 3 gasthuizen
recent gerenoveerd	: 10 gasthuizen
bouw- en woontechnische gebreken	: 8 gasthuizen
alléén woontechnische gebreken	: 8 gasthuizen
in renovatie	: <u>1 gasthuis</u>
Totaal	30 gasthuizen

Meer dan de helft van de gasthuizen vertoont o.a. tegen de achtergrond van de specifieke wooneisen voor bejaardenhuisvesting, bouw- en/of woontechnische gebreken. De brandveiligheid in de panden met bouw- en woontechnische gebreken laat in de meeste gevallen te wensen over.

B. bewoning (bijlage A2)

Van een voorraad wooneenheden in gasthuispanden van 643 worden er 388 - circa 60% - door bejaarden bewoond. Blijft het Gorechthuis (VGG) buiten beschouwing dan wonen in een bestand van 553 wooneenheden slechts circa 47% bejaarden.

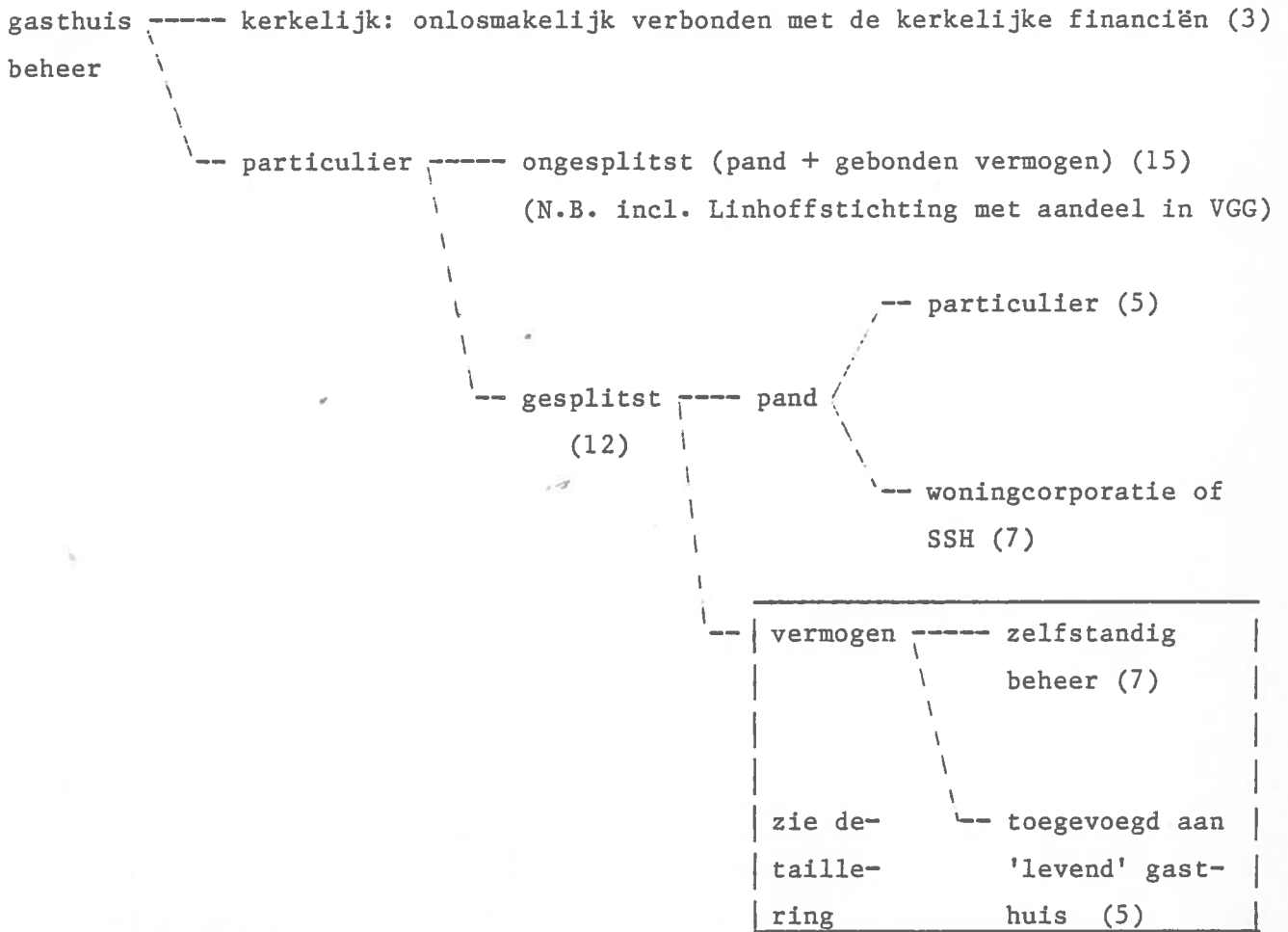
Een aanmerkelijk deel van de bewoners van gasthuizen bestaat tegenwoordig uit jongeren (+ 27%).

<u>Bewoning</u>	
bij 643 wooneenheden:	bij 553 wooneenheden (excl. VGG):
bejaarden 388 - 60%	bejaarden 282 - 51%
jongeren 179 - 27%	jongeren 179 - 32%
overigen 76 - 13%	overigen 74 - 17%

Slechts in beperkte mate zijn er nog voorzieningen voor gasthuisbewoners beschikbaar. Een maaltijd uit de eigen keuken krijgen alleen nog de bewoners van het Pelster- en het Pepergasthuis. Vormen van toezicht en hulpverlening kent bijna elk gasthuis van enige omvang, ook al zijn die dan vaak informeel geregeld.

C. beheer (bijlage A3)

Gasthuisvermogens worden in Groningen soms kerkelijk (3 gasthuizen) beheerd, maar meestal particulier (27) waarbij oorspronkelijk in verschillende gevallen (19) aan de gemeente de oppervoogdij is opgedragen of toegevallen. Het particuliere beheer is gesplitst in de situatie waarin het woonhuispand bijvoorbeeld is verkocht en het gasthuisvermogen ongebonden overblijft. In dit soort gevallen kan dit vermogen zelfstandig door de voogdij of het stichtingsbestuur beheerd blijven. Het vermogen kan ook aan een ander 'levend' gasthuisvermogen worden toegevoegd. De volgende figuur brengt de vormen van beheer van gasthuizen in beeld; met vermelding van het van toepassing zijnde aantal Groninger gasthuizen:

De volgende figuur brengt het particuliere beheer van gesplitste gasthuisvermogens gedetailleerd in beeld. Het beheer van deze vermogens van 12 gasthuizen wordt op twee manieren uitgeoefend.

1. zelfstandig of ongebonden beheer door of namens het gasthuisbestuur
 - van het gehele gasthuis vermogen (3 incl. VGG)
 - van een gedeelte van het gasthuisvermogen, waarvan het resterend deel aandeel is in de VGG (4)

2. onzelfstandig beheer
 - gasthuisvermogen verbonden met dat van een ander gasthuis (1)
(N.B. gasthuisvermogen en -bestuur blijven identificeerbaar)
 - gasthuisvermogen opgegaan in ander gasthuisvermogen (2)
 - gasthuisvermogen opgegaan in VGG (2)

De omvang van het gasthuisvermogen verschilt per gasthuis. Een duidelijk beeld is uit het onderzoek niet naar voren gekomen. Gasthuisvermogens die onder kerkelijk beheer staan zijn zozeer onderdeel van de kerkelijke financiën dat daar om die reden al geen inzicht in kon worden verkregen. Bij particulier beheer kon slechts incidenteel de werkgroep over de financiële positie van het gasthuis iets wijzer worden. Gasthuisbesturen die thans nog over een aanzienlijk vermogen beschikken hebben dit waarschijnlijk te danken aan: - een gulle stichter en goed beheer

of - de verkoop van het onroerend goed.

Men mag ervan uitgaan dat er onder de gesplitste vermogens, die zelfstandig worden beheerd, nog verschillende zijn die nog eens ten dienst van bejaardenhuisvesting zouden kunnen worden aangewend. Dat is in het verleden eerder gebeurd bij de oprichting in 1973 van het Gorechthuis-Ripperdahuis. Dat zou in de nabije toekomst opnieuw kunnen geschieden bijvoorbeeld door dezelfde voorgedijen die destijds de VGG hebben opgericht. Het bestuur van de VGG sluit nieuwbouw niet uit maar acht de instandhouding van het huidige VGG-complex voorlopig nog onvoldoende gewaarborgd om aan nieuwbouwplannen te denken.

Schematisch overzicht deelname gasthuizen in VGG

Deelnemers/appartementsgerechtigden	Leninggever
M.E. Linhoffstichting	x
Stichting Latteringe-familie fonds	
De Weldadige St. Ketelaar Bos	x (opgegaan in VGG)
St. Anna Varwers Convent	
Het Middengasthuis	
St. Gerarda (Gockinga) huis	
St. Het Vrouw Wilsoor's gasthuis	x (opgegaan in VGG)

D. financiële staat (bijlage A4)

De financiële toestand van het gasthuis heeft de werkgroep getoetst voorzover mogelijk aan de financiële mogelijkheden om de exploitatie in de gewenste richting in de toekomst voort te zetten.

Op grond van gesprekken met voogden kan onder voorbehoud toch een conclusie worden getrokken omtrent de financiële toestand van de grotere en enkele middelgrote Groninger gasthuizen die nog als zodanig in gebruik zijn. Slechts een enkel gasthuis kan bij gebrek aan eigen vermogen in liquiditeitsproblemen geraken. Over het algemeen is de vermogenspositie van de gasthuizen redelijk tot goed.

Bij kerkelijk beheerde gasthuizen is de verwevenheid met de kerkelijke financiën zo groot dat de werkgroep in de financiële positie van deze gasthuizen geen inzicht heeft kunnen krijgen.

De exploitatieresultaten van verschillende gasthuizen laten te wensen over; er kan bijvoorbeeld onvoldoende voor (groot)onderhoud worden gereserveerd, zeker bij die gasthuizen waar een monumentaal kerkgebouw tot het complex behoort.

De voorlopige conclusies van de werkgroep komen op het volgende neer:

<u>Financiële staat gasthuizen</u>			
(zie bijlage A4)			
	aantal	vermogen	exploitatie
- kerkelijk	2	?	?
- niet-kerkelijk	11		
- goed		9	7
- redelijk		-	3
- matig		2	
- slecht		-	1

3. Gasthuizen en de gemeente (bijlage C1)

De meest in het oog springende bemoeienis van het gemeentebestuur met de Groninger gasthuizen is die in het kader van de oppervoogdij. Negen gasthuizen waren oorspronkelijk rekenplichtig aan de gemeente. De gemeenteraad was geroepen de voogden van deze gasthuizen te benoemen. Die situatie is in de loop van de jaren veranderd. Naar aanleiding van de omzetting in stichtingsvorm hebben enkele voogdijen gemeend het historische instituut van de gemeentelijke oppervoogdij te kunnen schrappen. Daar waar voogdenbenoemingen volgens rooster nog wel door de gemeenteraad plaatsvinden verloopt ook nog niet altijd de uitvoering van de rekenplicht conform de oorspronkelijke gedragslijn.

Voor de inventarisatiestaat en voor een uitgewerkt overzicht van de stand van zaken bij de uitoefening van de gemeentelijke oppervoogdij over ongesplitste gasthuisvermogens wordt verwezen naar bijlage C van deze nota.

Gemeentelijke oppervoogdij

- van toepassing: 6 ongesplitst beheerde gasthuizen
4 gesplitst vermogen

- van ongesplitst beheerde gasthuizen:
 - voogdenbenoeming: 3 volgens rooster
3 niet meer
 - rekenplichtigheid: 1 volgens de regels
5 niet meer

N.B. bij gesplitst vermogen geen uitoefening meer van oppervoogdij

Bijna geen Gronings gasthuis is in het recente verleden verbouwd zonder subsidie en zonder dat de gemeente daarmee bemoeienis heeft gehad. De subsidie-mogelijkheden voor restauratie, voor de bouw van 1- en 2-persoonshuishoudens en een combinatie van beide werden zo aantrekkelijk in de loop van de jaren '70 dat verschillende gasthuisbesturen - met name van grotere complexen - hun gasthuis door een woningcorporatie hebben laten opknappen en de eigendom hebben overgedragen. Kleinere complexen werden met restauratiesubsidie verbeterd terwijl de besturen van grotere complexen die het particulier beheer ongesplitst wilden voortzetten, kozen voor gehele of gedeeltelijke particuliere woningverbetering.

De stand van zaken bij de verbetering van gasthuizen kan als volgt kort worden samengevat.

Stand van zaken technische verbetering

- 12 kleinere complexen waarvan
 - 4 verkocht en verbeterd
 - 1 verkocht (incl. onderhandelingen)
 - 3 ongesplitst beheer en verbeterd
 - 2 ongesplitst beheer en in procedure
 - 2 ongesplitst beheer

- 8 middelgrote complexen waarvan
 - 3 verkocht en verbeterd
 - 1 ongesplitst beheer en verbeterd
 - 3 ongesplitst beheer en in procedure
 - 1 ongesplitst beheer

- 8 grote complexen (excl. VGG) waarvan
 - 1 verkocht en verbeterd
 - 2 verkocht (incl. onderhandelingen)
 - 3 ongesplitst beheer en verbeterd
 - 1 ongesplitst beheer en in procedure
 - 1 ongesplitst beheer

4. Conclusies en vraagstelling

Uit de geïnventariseerde gegevens kunnen een aantal algemene conclusies en vragen worden afgeleid:

- a. de bouw van het Gorechthuis-Ripperdahuus is een goed voorbeeld van samenwerking tussen de gasthuizen onderling en van gasthuisbesturen met het gemeentebestuur. In de Verenigde Groninger Gasthuizen is een belangrijk deel van de Groningse gasthuizen vertegenwoordigd. Mocht het gemeentebestuur samen met de gasthuizen nieuwe initiatieven willen nemen tot nieuwbouw of verbetering van bestaande bejaardenhuisvesting in de binnenstad dan verdient het aanbeveling de VGG daarin te betrekken.
- b. de Groninger gasthuizen hadden ondanks de vele verbeteringsprojecten in het gemeentelijk beleid van de laatste vijftien jaar niet een eigen plaats. Zij zijn in wezen niet anders behandeld dan andere complexen van huurwoningen. In zijn algemeenheid blijken het gemeentebestuur en een aantal gasthuisbesturen zich onvoldoende voor het behoud van gasthuizen in overeenstemming met hun historische kenmerken te hebben ingezet. De terugtreding van het particuliere beheer, de afname van de bejaardenhuisvesting in gasthuizen en de verwaarlozing van de oppervoogdij waren er het gevolg van. Heeft het nu nog zin gasthuizen als een aparte categorie in het gemeentelijk beleid een rol te laten spelen?
- c. de continuïteit in het gasthuisbeheer is vaak zorgwekkend. Bij een andere opzet van het particuliere beheer zou alle energie en tijd van burgers in deze stad veel efficiënter kunnen worden ingezet. Ook voor Groningen lijkt dit meer algemeen voorkomende verschijnsel op te gaan, wat de vraag oproept hoe de organisatie van het technisch en niet-technisch gasthuisbeheer verbeterd kunnen worden.
- d. de monumentale waarde van verschillende gasthuizen wordt ernstig bedreigd. Er is dringend behoefte om nog niet gerenoveerde gasthuizen zo spoedig mogelijk op te knappen en beter geschikt te maken voor bejaardenhuisvesting. Dit vergt een continue proces van technische verbetering in de komende

jaren en de aanwezigheid van specialistische kennis op dit gebied bij de gasthuisbesturen. Het is de vraag of en zo ja hoe dit verbeteringsproces op gang gebracht en gehouden kan worden en hoe deze kennis kan worden ingebracht.

- e. uit het onderzoek zijn weinig gegevens gekomen over de bewoning (o.a. belevingswaarde), de bewoners en de behoefte aan ouderenhuisvesting in gasthuizen. Er zouden hier toch problemen en mogelijkheden kunnen liggen of bepaalde ontwikkelingen gaande kunnen zijn die het signaleren waard zijn. Dit vraagt om een nader te bepalen vervolg op deze nota.
- f. de huidige voorzieningen voor de bewoners van gasthuizen zijn erg beperkt en relatief duur. Verbetering van de voorzieningen o.a. door verbreding van het draagvlak kan het wonen voor ouderen in gasthuizen veel aantrekkelijker maken. De vraag is hierbij welke functie men aan gasthuizen in de toekomst wil toekennen en welke mogelijkheden er zijn om hieraan vorm en inhoud te geven.
- g. nu gebleken is dat er nog verschillende gebonden en ongebonden gasthuisvermogens bestaan rijst de vraag naar de juridische status en naar de mogelijkheden om deze vermogens alsnog opnieuw te bestemmen in de geest van de oorspronkelijke doelstelling.
- h. opvallend is de grote verbrokkeling onder de Groninger gasthuizen die niet bij de VGG zijn aangesloten. Indien niet op korte termijn de gasthuisbesturen tot verdere samenwerking komen, zal achteruitgang en uiteindelijke ondergang van het instituut gasthuis bijna niet meer kunnen worden gekeerd. De samenwerking zou zich kunnen richten op technische verbetering van nog niet gerenoveerde gasthuizen, maar ook op een efficiënter georganiseerd onderhoud en op de bevordering van betere bewoningscondities.

Conclusie b. betreft een belangrijke vraag voor de gemeente in deze nota. Is er voldoende aanleiding om de Groninger gasthuizen een aparte plaats in het gemeentelijk beleid te geven? Het antwoord op die vraag hangt in de eerste plaats af van de wensen en mogelijkheden ten aanzien van de gasthuisbewoning en de technische verbetering; maar ook van de opstelling van de gasthuisbesturen en hun bereidheid om tot samenwerking te komen. Pas dan kan blijken of een gezamenlijke aanpak en centrale gemeentelijke aandacht zin hebben en of het bijvoorbeeld daarin past om de gemeentelijke oppervoogdij te actualiseren.

Het verdient aanbeveling in overleg met de VGG en de overige gasthuisbesturen de mogelijkheden te onderzoeken om ongebonden gasthuisvermogens weer zoveel mogelijk overeenkomstig de oorspronkelijke doelstelling aan te (doen) wenden.

Voor zover tekortkomingen in het huidige gasthuisbeheer kunnen worden geconstateerd, zijn deze terug te voeren tot externe factoren en een nog niet doelmatige inzet van kennis en mankracht. Al is het alleen maar in een overgangsfase, het verdient aanbeveling dat de gemeente in deze lacune voorziet.

Hoofdstuk IV Gasthuisbewoning

1. Uitbreiding bejaardenhuisvesting

"Gasthuizen zullen zoveel mogelijk bestemd blijven voor bejaardenhuisvesting" aldus de nota bejaardenbeleid die in januari 1983 door de gemeenteraad werd aanvaard. Daarna heeft de gemeenteraad zich nog meer malen uitgesproken voor bejaardenhuisvesting in de binnenstad. Juist daar zijn die mogelijkheden niet zo groot. Gasthuizen vervullen dan ook een belangrijke woonfunctie als zogenaamde tussenvoorziening voor ouderen met specifieke wensen zoals het zolang mogelijk zelfstandig wonen in de directe omgeving van centrale voorzieningen. Op het totaal van de bejaardenwoningen in Groningen - in 1982: 2.829 - leveren de gasthuizen een bescheiden maar niet onbelangrijke bijdrage aan de woonfunctie: 388 wooneenheden.

Zoals in hoofdstuk III is vermeld wordt circa 60% van de wooneenheden in gasthuizen bewoond door bejaarden. De grotere gasthuizen (boven de 30 wooneenheden) kunnen nauwelijks aan meer bejaardenhuisvesting bieden dan zij thans reeds doen. Er zijn in elk complex kwalitatief mindere woningen die zich bijvoorbeeld nog wel eens lenen voor jongerenhuisvesting. Een volledige bezetting door bejaarden is dan ook meestal in deze complexen niet haalbaar; hetgeen tegelijkertijd de nadelen van een al te eenzijdige samenstelling van de gasthuisbevolking kan voorkomen:

Sint Anthony gasthuis	30 (+ 7)	
Middengasthuis (Gr. Leliestr.)	(+ 35)	N.B. tussen haakjes het aantal beschikbare wooneenheden dat niet door bejaarden wordt bewoond
Pelstergasthuis	40 (+ 1)	
Pepergasthuis	32 (+ 1)	
Pieternellagasthuis	35 (+ 1)	
Remonstrantsgasthuis	16 (+ 15)	
Typografengasthuis	n.v.t.	
Gorechthuis (VGG)	<u>106 (+ 2)</u>	
	259 (+ 62)	

Bovenstaande opstelling suggereert wellicht dat het aantal wooneenheden voor bejaarden in gasthuizen nog met ongeveer 20% zou kunnen worden uitgebreid. Gezien de kwaliteit van bepaalde wooneenheden - ook in gerenoveerde gasthuizen - zijn verschillende bijvoorbeeld qua ligging en bereikbaarheid alleen geschikt voor jongeren. Dit geldt evenzeer bij de middelgrote en kleinere gasthuizen.

Alleen het Middengasthuis zou nog aanmerkelijk meer bejaarden kunnen huisvesten, zeker nu bij dit gasthuis een algehele technische verbetering voor de deur staat.

Uitbreiding van bejaardenhuisvesting kan wellicht bij de middelgrote gasthuizen worden gevonden:

Armhuuszittend Convent	12
Gasthuis voor den werkende stand	21
Doopsgezindgasthuis	25
Gerarda Gockingahuis	(+ 23)
Jacob- en Annagasthuis	1 (+ 16)
Juffer Margarethagasthuis	6 (+ 10)
Linhoffstichting	21
Sint Martinusgasthuis	8 (+ 12)
Middengasthuis (Kl. Rozenstr.)	(+ 18)
Rustoord	<u>2 (+ 22)</u>
	96 (+101)

Het meest reëel doet zich deze mogelijkheid voor bij de middelgrote gasthuizen die op afzienbare termijn verbeterd zullen worden:

- Juffer Margarethagasthuis	6 (+ 10)
- Sint Martinusgasthuis	8 (+ 12)
- Rustoord	2 (+ 22)

Er vanuit gaande dat de huidige vraag naar ouderenhuisvesting in de binnenstad in de toekomst zal toenemen, is het op wat langere termijn wellicht niet uitgesloten middelgrote gasthuizen die voor jongerenhuisvesting verbouwd zijn of zullen worden, opnieuw voor bejaarden te bestemmen; ook al zal dit met veel extra kosten gepaard gaan; omdat wooneenheden in deze gasthuizen qua inrichting zich thans minder lenen voor bejaardenhuisvesting:

- Gerarda Gockingahuis	(23)
- Jacob- en Annagasthuis	1 (+ 16)
- Middengasthuis (Kl. Rozenstr.)	(18)

De kleinere gasthuizen hebben relatief zo weinig plaats voor bejaarden, zijn vaak opgesplitst en in particuliere handen en soms ook nog zo ongelukkig in de stad gesitueerd dat hier gerichte actie voor meer bejaardenhuisvesting de moeite niet loont. Dit neemt overigens niet weg dat het een goede zaak is als de beheerder zoals bijvoorbeeld bij het Aduardergasthuis, het Jan Luitjes of Jannes Baroldigasthuis, het Mepschengasthuis en de Ter Schouw van Sanenstichting zich voor bewoning in overeenstemming met de oorspronkelijke blijft inzetten.

Kort samengevat betekent een en ander dat er mogelijkheden zijn tot uitbreiding van de bejaardenhuisvesting met name bij middelgrote gasthuizen op de korte termijn met maximaal 60 wooneenheden en wellicht op langere termijn met 50 eenheden.

2. Continuïteit bestaande bejaardenhuisvesting

Niet alleen de uitbreiding van de bejaardenhuisvesting in de gasthuizen vraagt aandacht, maar ook de continuïteit in de bestaande bejaardenbewoning. Op verschillende manieren wordt deze thans bedreigd. Aan de wezenlijke elementen van gasthuisbewoning wordt niet meer voldoende voldaan. Nader onderzoek naar de wensen van gasthuisbewoners werpt hier meer licht op. Iets overtrokken komen deze op het volgende neer. Aan de ene kant wenst een gasthuisbewoner zo lang mogelijk zelfstandig te blijven, aan de andere kant kiest een gasthuisbewoner bewust voor gebondenheid en het leven in een vorm van gemeenschap met anderen. Het zou niet reëel zijn het gemeenschapskarakter van gasthuizen en de behoefte daaraan te ontkennen. Wie via de toegangspoort een gasthuis binnentreedt ervaart onmiddellijk dat een gasthuis meer is dan een optelsom van één- en tweepersoonshuishoudens. De gasthuisbewoner wil zich veilig kunnen voelen met de Groninger binnenstad als het ware om de hoek. Ondanks deze tegenstrijdigheden volgen hieruit voor gasthuizen twee wezenlijke elementen:

- veiligheid voor de bewoners
- leven in woongroep-verband

Er gaan steeds minder bejaarden in gasthuizen wonen als aan deze twee elementen onvoldoende wordt voldaan.

3. Veiligheid voor de bewoners

Was deze vroeger voldoende gegarandeerd door de barrière van de toegangspoort en de aanwezigheid van een conciërge, voor een binnenstad als Groningen is dat thans niet meer voldoende. Er valt een accentverschuiving waar te nemen in de woonwensen: niet zo zeer gaat het om afscherming van het drukke leven - de TV brengt het toch in huis - als wel om de behoefte aan fysieke veiligheid zowel in het gasthuis als in de omgeving.

Met behulp van een bejaardenalarmeringsysteem (bijv. een noodbel met inzet deskundig personeel) zou aan de veiligheidsbehoefte aanzienlijk tegemoet gekomen kunnen worden. Het verdient aanbeveling de gasthuizen bij de gemeentelijke plannen dienaangaande te betrekken en hoge prioriteit te geven, bijvoorbeeld in een combinatie van gasthuizen zoals het Doopsgezindgasthuis en het Remonstrantgasthuis.

Voorts zou het goed zijn om nog duidelijker dan voorheen bij ruimtelijke plannen voor de binnenstad rekening te houden met de wens van gasthuizen van een veiliger woonomgeving.

4. Gasthuis als woongroep

Met het begrip 'woongroep' wordt tenminste een minimale samenlevingsvorm van verscheidene personen aangeduid die bij woonruimteverdeling, bij de organisatie van voorzieningen en bij het beheer als eenheid kan worden beschouwd. Om in de continuïteit van deze bewoning te kunnen blijven voorzien is nodig

1. overeenstemming tussen gasthuisbesturen en gemeente over de na te streven onder- en bovengrens bij de bewoning van gasthuizen
2. een helder systeem van woonruimteverdeling en toelating
3. een sluitende gasthuisexploitatie
4. aanvaardbare maandlasten
5. inspraak van de bewoners en continuïteit in het bestuur

4.1. bewoningsgrenzen

Tot een goed gasthuisbeheer behoort het streven naar een geëigende bewoning en dienovereenkomstige toelating en afvloeiing van bewoners. Als het gaat om de handhaving van gasthuizen als tussenvoorziening is er thans onvoldoende duidelijkheid. In overeenstemming met het landelijk en plaatselijk overheidsbeleid verdient het aanbeveling

- een **bovengrens** aan te houden: bejaarden die te zeer afhankelijk van hun omgeving worden, dienen in overleg met de Indicatiecommissie een plaats te krijgen in een verzorgings- of verpleegtehuis
- een **ondergrens** aan te houden: voor een 'bejaarde' of 'oudere' van beneden een leeftijd - te stellen op 50 jaar
- zich onder gasthuisbesturen nader te beraden over verbetering van de aansluiting van gasthuizen op de genoemde instellingen van bejaardenzorg en -hulp

4.2. woonruimteverdeling en toelating

Een goede aansluiting van de vraag naar en het aanbod van woonruimte in gasthuizen dient ook in de toekomst gewaarborgd te blijven. De werkgroep meent ervan te mogen uitgaan dat er voldoende vraag onder bejaarden is naar woonruimte in gasthuizen. De ervaringen bij de grotere gasthuizen, zoals bijvoorbeeld het Sint Anthonygasthuis bevestigen dat aanbod in een geren-

veerd gasthuis zijn eigen vraag schept. Knelpunten doen zich voor daar waar de kwaliteit van het aanbod te wensen overlaat of de huur hoog is. In uitzonderingsgevallen blijkt het nuttig en nodig om op het gemeentelijk huisvestingsbureau te kunnen terugvallen. De thans nog vigerende woonruimteverordening sluit de gasthuizen formeel uit van het gemeentelijk distributiesysteem. De meeste gasthuizen zorgen dan ook voor hun eigen woonruimteverdeling. Informeel wordt echter door enkele gasthuizen van het gemeentelijk huisvestingsbureau gebruik gemaakt. Bij de herziening van de gemeentelijke woonruimteverordening zal de uitsluiting van de gasthuizen worden opgeheven. In het nieuwe verdelingsstelsel wordt als volgt met de wensen van de woongroep en het gasthuis rekening gehouden

- wensen van de woongroep worden geacht via de eigenaar/verhuurder tot uitdrukking te worden gebracht
- de eigenaar is verplicht binnen 10 dagen melding te maken bij B. en W. van het ter beschikking komen van de woning
- B. en W. doen alleen een voordracht als er termijn-urgente woningzoekenden zijn voor wie het gasthuis passend geacht wordt, tenzij het gasthuis zelf met termijn-urgenten komt
- toewijzing van de woning aan de door B. en W. voorgedragen termijn-urgente tenzij deze de woning niet aanvaardt
- zijn er geen termijn-urgente woningzoekenden die de gasthuiswoning aanvaarden dan wordt de eigenaar in de gelegenheid gesteld een eigen kandidaat voor te dragen

Onderbrenging van de gasthuizen in het gemeentelijk distributiesysteem behoeft geen probleem te zijn en kan bij incidentele knelpunten erg nuttig zijn mits:

- voldoende met de wensen van de gasthuisbewoners rekening wordt gehouden in het geval dat de gemeente woningzoekenden voordraagt
- bijstand van het gemeentelijk huisvestingsbureau ter voorkoming van leegstand gehandhaafd blijft

De werkgroep acht het voor continuïteit en uitbreiding van bejaardenhuisvesting in gasthuizen een goede zaak gasthuizen niet verder uit te sluiten en ook gasthuizen hun deel van de termijn-urgenten, mits vallend binnen de nog af te spreken grenzen (zie 4.1.), huisvesting te bieden.

4.3. sluitende exploitatie

a. uniform rekeningschema

De werkgroep heeft onvoldoende inzicht gekregen in de exploitatieresultaten om te kunnen beoordelen of gasthuisbesturen in staat zijn de

exploitatie van hun gasthuis sluitend te maken en te houden. Met behulp van een uniforme rekeningschema zouden de samenwerkende gasthuizen dit inzicht kunnen krijgen. De gasthuisbesturen wordt aanbevolen in die richting initiatieven te ontplooien; de gemeente zou deze vervolgens kunnen ondersteunen. Ondanks het huidige gebrek aan informatie kan de werkgroep wel verschillende factoren noemen die een sluitende exploitatie bemoeilijken.

b. maaltijdvoorziening

De matige zo niet slechte exploitatieresultaten zijn bij het Pelster- en het Pepergasthuis o.a, het gevolg van de relatief kostbare maaltijdvoorziening. Geen van beide gasthuisbesturen heeft zich hierover tot nu toe echter tot de gemeente gewend. Beschikbaarheid van een warme maaltijdvoorziening voor ouderen is voor de gemeente een belangrijke zaak. De beide gasthuisbesturen zouden eventueel in samenwerking met Tafeltje Dekje tot een efficiënter en goedkopere maaltijdvoorziening kunnen komen.

c. monumentale kerkgebouwen

Tot de exploitatie van het Pelster-, het Margaretha- en het Pepergasthuis behoort ook het onderhoud en het beheer van een tot het complex behorend kerkgebouw. Ook deze kosten kunnen hoog oplopen. Zij horen niet ten laste van de gasthuisbewoners te komen. De betreffende gasthuisbesturen wordt aanbevolen de problemen van beheer en gebruik van hun monumentale kerkgebouw (een probleem dat ook elders in het land speelt) apart cijfermatig te onderbouwen. Als vervolg op het gemeentelijk initiatief tot oprichting van een werkgroep voor de grotere monumentale kerkgebouwen zou de gemeente kunnen overwegen meerjaren afspraken te maken met het Rijk over onderhoudssubsidiëring en een stichting op te doen richten tot instandhouding van monumentale binnenstadskerken, zoals de Pelster-, Margaretha- en de Pepergasthuiskerk.

d. verborgen kosten

De indruk bestaat dat wat nu in een aantal gasthuizen nog informeel en met weinig kosten wordt geregeld zoals de boekhouding, het onderhoud van de woningen en het toezicht op den duur een professioneler aanpak vereisen. Er blijven met andere woorden waarschijnlijk kosten versluierd die de exploitatie van gasthuizen eigenlijk een minder gunstig aanzien geven. Voor de toekomst kan dat

nare gevolgen hebben. Door samenwerking tussen deze gasthuizen zou het draagvlak verbreden, zouden deze kosten ook in de toekomst beperkt kunnen blijven en niet onevenredig zwaar op de bewoners behoeven te gaan drukken. Vooral zulke technische zaken als regelmatige inspectie en onderhoud lenen zich voor een gemeenschappelijke aanpak.

4.4. aanvaardbare maandlasten

Ook in Groningen doet zich de financiële problematiek voor bij de bewoning van woontussenvoorzieningen (gasthuizen en aanleunwoningen) voor bejaarden. Bewoners leven dan van een AOW-uitkering, soms een aanvullend pensioen en zij krijgen huursubsidie. Hun besteedbaar inkomen - netto inkomen na aftrek van huur, energiekosten, maaltijd en andere voorzieningen en vermeerderd met huursubsidie - is als gevolg van bezuinigingen op de huursubsidie beneden een aanvaardbaar niveau gedaald. Er zijn ook in Groningen gasthuisbewoners die moesten rondkomen van f 100,- per maand. In afwachting van een definitieve landelijke regeling per 1 januari 1986 werd eerst door de gemeentelijke sociale dienst en per 1 juli 1985 door het ministerie van W.V.C. rechtstreeks in individuele gevallen aanvullende financiële ondersteuning gegeven oplopend tot f 400,- per maand. Waar als gevolg van een inefficiënte organisatie van de gasthuisvoorzieningen de kosten per maand te hoog oplopen wordt gasthuisbesturen dringend geadviseerd om mogelijke bezuinigingen te onderzoeken. Indien de definitieve regeling voor bewoners van tussenvoorzieningen onvoldoende blijkt te zijn is het wellicht raadzaam dat gasthuisbesturen hierover contact opnemen met de gemeentelijke sociale dienst.

4.5. inspraak van de bewoners en continuïteit in het bestuur

De werkgroep ziet mogelijkheden om de continuïteit van het gasthuisbeheer te versterken:

- door een actiever betrokkenheid van de eerstbelanghebbenden, zijnde de bewoners
- door vereenvoudiging van de administratie

Het zou in strijd zijn met de wens om ouderen in gasthuizen zoveel mogelijk zelfstandig te laten leven, indien onvoldoende inspraakmogelijkheden zouden worden geboden. Bij het Sint Anthonygasthuis functioneert bijvoorbeeld een "hofjesraad". Ook andere gasthuizen wordt in overweging gegeven hiertoe over te gaan.

Door verdere samenwerking tussen de gasthuizen moet het mogelijk zijn de gasthuisadministratie professioneler op te zetten en elk van de voorgedij-

en en gasthuisbesturen hier minder mee te belasten ten behoeve van nieuwe aandachtsvelden in het niet-technisch beheer zoals gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening en sociaal-cultureel werk.

5. Flankerend bejaardenbeleid

Ter ondersteuning van zijn pogingen tot bezuiniging op het terrein van de bejaardenoorden heeft de minister van WVC in een discussienota van 9 november 1983 het begrip "Flankerend beleid" geïntroduceerd. Hiervoor staat een geheel van maatregelen ter bevordering van het zelfstandig blijven wonen van ouderen, van samenwerking tussen intra- en extra murale disciplines en van zelfzorg, mantelzorg en vrijwilligerswerk. Voor initiatieven op het terrein van o.a. het gecoördineerd bejaardenwerk (huisvesting, gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening en sociaal-cultureel werk) heeft de minister jaarlijks subsidiegelden beschikbaar, waarvoor de gemeenten aanvragen kunnen indienen. Projecten als bejaarden alarmering, maar wellicht ook bewoningsexperimenten kunnen onder "Flankerend beleid" worden gerekend. Bij dit laatste kan men bijvoorbeeld denken aan een project gemengd wonen, waarbij een vooraf bepaald percentage van de woningen aan ouderen wordt toegewezen bijvoorbeeld 70 à 80% en de resterende woningen beschikbaar worden gesteld aan jongere familieleden, vrienden of kennissen die er prijs op stellen om sociale relaties te behouden danwel te herstellen. Een en ander zou in overleg met de ouderenbonden en het gecoördineerd bejaardenwerk kunnen worden voorbereid en begeleid met een goede voorlichting.

6. Overzicht van aanbevolen activiteiten

	<u>actie door</u>
I <u>uitbreiding bejaardenhuisvesting</u>	
1. overleg met Middengasthuis	afd. W.Z.
2. overleg met de nog te verbeteren gasthuizen Juffer Margaretha, Sint Martinus en Rustoord	dienst S. en V. i.o.m. afd. W.Z.
3. t.z.t. overleg met nu voor jongerenhuisvesting ingerichte gasthuizen	afd. W.Z./afd. R.O.
II <u>handhaving gasthuizen als tussenvoorziening voor bejaarde</u>	
1. beleidsbepaling door gasthuizen zelf	gezamenlijke gasthuisbesturen

2. voorlichting over nieuw woonruimte- gemeentelijk huisvestingsbureau
verdelingssysteem

III verbetering verhoging efficiency gasthuisbeheer

1. opstellen en invoeren uniform gezamenlijke gasthuisbesturen
rekeningsschema (incl. bewonings-
gegevens)
2. verbreding draagvlak maaltijdvoor- Pelster- en Pepergasthuis met
ziening Tafeltje Dekje
3. administratieve verzelfstandiging Pelster-, Peper- en Juffer
gasthuiskerkbeheer Margaretha gasthuis
4. oprichting stichting tot instand- idem
houding gasthuiskerken

IV verbetering gasthuisbewoningscondities

1. alert zijn op veranderingen in gasthuisbesturen
bijstandsregeling voor individuele G.S.D.
gevallen van onevenredige hoge
maandlasten per 1-1-1986
2. opzetten project gemengd wonen afd. W.Z.

Hoofdstuk V Technische verbetering

1. Inleiding

De technische aspecten van gasthuisbewoning en -beheer zijn in het vorige hoofdstuk behandeld. Om de instandhouding van de woonhuispanden en de continuïteit van het gasthuisbeheer ook vanuit de bouwtechnische hoek te bevorderen werd o.a. een nieuwe organisatie van het onderhoud aanbevolen en waar nodig het zichtbaar maken van de (te) hoge instandhoudingslasten (verzelfstandiging monumentale kerk-beheer). Afzonderlijke behandeling vergt één technisch aspect, de algehele technische verbetering of renovatie van gasthuizen en wel om de volgende redenen:

- onderzoek van de technische staat van de gasthuizen wijst uit dat per 1-1-1985 nog 16 gasthuizen bouw- en/of woontechnische gebreken vertonen
- 10 gasthuizen zijn in het verleden met steun van de gemeente gerenoveerd; in 1985 zullen 2 gasthuizen gerenoveerd worden; mede dankzij op algehele verbetering toegespitste subsidiemogelijkheden is het niet uitgesloten om met de gemeente tot meerjaren-afspraken te komen over renovatie van de nog overgebleven gasthuizen
- de te kiezen weg van verbetering kan bepalend zijn voor de toekomst van het beheer en de bewoning van het gasthuis
- investeringen in gasthuizen zoals dit soort technische verbeteringen, kunnen een goede aanleiding zijn om de exploitatie- en bewoningscondities in Groninger gasthuizen meer in het algemeen te verbeteren.

Bouw- en woontechnische gebreken bij de gasthuizen zijn door de werkgroep geïnventariseerd (zie bijlage A1 Technische staat). Blijven de kleinere gasthuizen en die, welke aan particulieren zijn verkocht, buiten beschouwing dan resteren van de 16 nog 11 gasthuizen die nog niet gerenoveerd of in renovatie zijn. Wenselijkheid en mogelijkheden tot algehele verbetering zullen in het algemeen en per gasthuis dienen te worden bezien alvorens tot een bepaalde verbeteringsaanpak van deze gasthuizen kan worden besloten.

2. Wenselijkheid en mogelijkheden

Gezien de gemeentelijke en de rijksinspanning in het verleden ter verbetering van gasthuizen (zie figuur 3) mag de wenselijkheid van algehele verbetering van de overgebleven gasthuizen in principe voorondersteld worden.

Verbetering van de gasthuizen is in het belang van de volkshuisvesting en de ruimtelijke ordening in Groningen. Een beleid tot verdere verbetering zal dan ook uit moeten gaan van de uitgangspunten, die in deze beleidssectoren en o.a. in de nota monumentenzorg zijn geformuleerd:

- versterking van de functie van de binnenstad, waar de meeste gasthuizen gelegen zijn;

Figuur 3 - Recente verbeteringen

Aduardergasthuis	1)	verkocht aan SSH, samenwerkingsreg. VRO/WVC; verb in '85/'86
Anna Varwers Gasthuis	1)	verbouwd met samenw.reg. VRO/WVC
Anthony Gasthuis	3)	verbouwd met samenwerkingsregeling VRO/WVC/"Van Dameenheden"
Armhuiszittend Convent	2)	gevel- en dakherstel woonhuispot WVC
Corneliagasthuis	1)	dakherstel en verbouwd VRO/WVC
Gasthuis voor den werkende stand	2)	in uitvoering; f 10.000,- regeling; aankoop Patrimonium
Doopsgezindgasthuis	2)	aantal wooneenh. met partic. woningverb. subs./verb. plan SSG
Gerarda Gockingha Gasthuis	2)	verbouwd met samenwerkingsregeling VRO/WVC (van Dam)
Jacob- en Anna Gasthuis	2)	verbouwd met samenwerkingsregeling VRO/WVC door de MIJ.
Jan Luitjes of Jannes Baroldigasthuis	1)	
Juffer Margarethagasthuis	2)	verbeteringsplan SSG
Latteringhe Gasthuis	1)	verbouw met partic. won.verb. subs. en rehabilitatieregeling
Linhoffstichting	2)	verbouw met partic. woningverbeteringssubsidie
Martinus Gasthuis	2)	verbeteringsplan SSG
Mepschen of Sint Annen Gasthuis	1)	partieel CASCAO-herstel ingediend
Middengasthuis (Grote Leliestr.)	2)	in onderhandeling met Concordia (programma 1985)
	2)	via stadsvernieuwingsfonds
Middengasthuis (Kl. Rozenstraat)	2)	verbouwd met samenwerkingsregeling VRO/WVC (van Dam)
Pelster of Heiligen Geestgasthuis	3)	partieel verbouwd (8 woningen programma 1985) oudste vleugel verbeterd, middenvleugel in uitvoering
Peper of Geertruidsgasthuis	3)	
Pieternellagasthuis	3)	verbeteringsplan SSG
Pemonstrantgasthuis	3)	verbouwd met subsidie partic. won.verb. en rehabilitatiereg.
Rustoord	2)	in onderhandeling met Patrimonium
Ter Schouw-Van Sanenstichting	1)	
Tette Alberdagasthuis	1)	verbeteringsplan SSG
Typografengasthuis	3)	8 woningen verbouwd met partic. won.verb. subsidie
VGG (Gorechthuis)	3)	nieuwbouw in 1973/1974 premiehuur
Vrouw Wilsoors- of Aaffien		verbouwd met samenwerkingsregeling VRO/WVC
Olthofsgasthuis	1)	
Weldadige Stichting Ketelaar-Bos	1)	verbouwd met Van Dam-regeling
Wytzes of Schoonbeekgasthuis	1)	verbouwd
Zeylsgasthuis	1)	dakherstel-woonhuispot; aanvr. woontechn. verbetering

- 1) 10 of minder wooneenheden : kleinere gasthuizen
 2) tussen 10 en 30 wooneenheden : middelgrote gasthuizen
 3) boven 30 wooneenheden : grote gasthuizen

- verbetering van de woningen met een slechte of matige bouwtechnische kwaliteit;
- een vergroting van het aantal kleinere woningen, geschikt voor bejaarden, van een goede kwaliteit.

Er is momenteel een gering aanbod van woningen, die voor bejaarden geschikt zijn in het centrum, terwijl de vraag uit deze bevolkingsgroep groot is.

In grote lijnen en zonder gedetailleerd in te gaan op de specifieke (on)mogelijkheden van elke regeling, zijn er drie wegen om tot algehele verbetering van gasthuizen te komen:

1. Verbetering na overdracht aan woningcorporatie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de regeling particuliere woningen uit het stadsvernieuwingsfonds, gevolgd door verbetering voor-oorlogs corporatief woningbezit. Corporatie wordt eigenaar en ook beheerder, tenzij voor beheer en bewoning een aparte constructie wordt gevonden.
2. Verbetering door de gasthuisbesturen met behulp van de regeling verbetering particuliere huurwoningen (Rijksregeling VROM). Gasthuisbestuur blijft eigenaar en beheerder.
3. Particuliere verbetering met behulp van het stadvernieuwingsfonds, hoofdstuk III, restauratie van monumenten al dan niet gevolgd door voorfinanciering via het Nationaal Restauratiefonds.

In dit geval blijft het gasthuisbestuur eigenaar en beheerder.

Dit zijn de drie hoofdwegen tot verbetering van gasthuizen. Voorts is een combinatie van deze subsidiemogelijkheden mogelijk van 1 en 3, en 2 en 3. Op basis van deze subsidiestromen kan de verbetering van een gasthuis budgettair-neutraal verlopen. Wel resteert het probleem van de voorfinanciering maar ook op dat punt is een oplossing met behulp van het stadsvernieuwingsfonds denkbaar.

Bij het Sint Anthonygasthuis kon mede dankzij de constructie van 'erkende instelling' gebruik gemaakt worden van de diensten en subsidiemogelijkheden van een woningcorporatie zonder dat eigendomsoverdracht behoefde plaats te vinden. Tegen deze constructie zijn landelijk bezwaren gerezen en zij wordt in Groningen niet meer voor nieuwe projecten toegepast.

Eigendomsoverdracht aan een woningcorporatie laat overigens nog veel ruimte over tot instandhouding van de particuliere beheersvorm, bijvoorbeeld op het gebied van bewoning en voorzieningen. Voogdijen zouden zelfstandig of in samenwerking met andere gasthuisbesturen het niet-technisch beheer kunnen voortzetten.

Bij de keuze van de weg van verbetering en de verdere aanpak dient rekening te worden gehouden met factoren als

- de continuïteit in de gasthuisbewoning en de gewenste beheersvorm in de toekomst
- de hoogte van de huur na renovatie
- de monumentale en bouwkundige staat van het pand
- het belang van het pand voor bejaardenhuisvesting en daarmee de toegankelijkheid (evt. liften)
- de mogelijkheden om de restauratie van onderdelen van het complex - niet behorende tot de woonhuispand - zoals voogdenkamer, kerk of kapel en keuken, ook gesubsidieerd te krijgen
- de beperkte middelen (contingentering) per subsidiestroom en de concurrentie met andere aanvragen
- de mogelijkheden om waarborgen te scheppen voor een meerjarenverbeteringsproces van gasthuizen

Figuur 4 - Gasthuizen die verbetering behoeven

Armhuuszittend Convent	: 2)	WT	
Doopsgezindgasthuis	: 2)	BT + WT	plan SSG
Jan Luitjesgasthuis	: 2)	WT	
Juffer Margarethagasthuis	: 2)	WT	plan SSG
Martinusgasthuis	: 2)	WT	plan SSG
Mepschengasthuis	: 1)	BT + WT	eigen plan
Middengasthuis (Gr. Leliestr.)	: 2)	WT	corp.
Pelstergasthuis	: 3)	BT + WT	derde fase eigen plan
Pepergasthuis	: 3)	BT + WT	
Pieternellagasthuis	: 3)	WT	plan SSG
Rustoord	: 2)	WT	corp.
Tette Alberdagasthuis	: 1)	BT + WT	plan SSG

- 1) = klein (10 of minder w.e.) BT = bouwtechnisch
2) = middelgroot WT = woontechnisch
3) = groot (30 of meer w.e.)

Vijf gasthuizen hebben zich verbonden in de Stichting Samenwerkende Gasthuizen. Zij hebben gezamenlijk een 5-jaren verbeteringsplan bij de gemeente ingediend in juni 1985 met een beroep op hoofdstuk III subsidieverordening stadsvernieuwing en met het verzoek om een bijzondere status ex artikel 3.2 lid 7 van de verordening, om zodoende voor nog een hoger subsidiepercentage in aanmerking te komen.

3. Afweging

De keuze voor een weg van verbetering is in de eerste plaats een zaak van het gasthuis zelf en zo mogelijk van de gasthuizen gezamenlijk. De gemeente beoordeelt de toepasbaarheid en de uitvoerbaarheid van de gekozen weg per gasthuis en beslist uiteindelijk over opname van het verbeteringsplan in een van de subsidiestromen.

Met uitzondering van het Middengasthuis en Rustoord willen de gasthuisbesturen, zoals in hoorzittingen en uit het plan van de SSG blijkt, verbetering langs particuliere weg. De werkgroep tekent hierbij aan dat zeker bij de gasthuizen die met verbeteringsplannen komen maar ook meer in het algemeen gepaard dienen te gaan met een visie op of plannen voor de gasthuisbewoning en het gasthuisbeheer in de toekomst. Investeringsplannen hebben weinig zin als er geen zicht is op een bevredigende exploitatie.

De gasthuizen die voor particuliere woningverbetering kiezen zullen zelf over de nodige kennis en capaciteit moeten beschikken. De Stichting Samenwerkende Gasthuizen kan in principe in staat zijn om met behoud van de zelfstandigheid van de gasthuizen dit verbeteringsproces te begeleiden. Binnen de gemeente zal een technisch coördinatiepunt voor de verbetering van gasthuizen aanwezig dienen te zijn. Daar waar gasthuisbesturen hun lasten te zwaar vinden zijn zij uiteraard vrij om algehele verbetering over te laten aan een corporatie. Ook deze gasthuisbesturen hebben de mogelijkheid om het niet-technisch beheer voort te zetten al dan niet in samenwerking met andere gasthuizen. Zij zullen een keuze moeten maken. De ervaring leert dat de verscheidenheid tussen de gasthuizen en de bestuurlijke en technische omstandigheden een individuele aanpak per gasthuis noodzakelijk maakt. Voor de niet direct subsidiabele onderdelen zal ook per gasthuis een oplossing gezocht moeten worden, tenzij men zoals bijvoorbeeld voor monumentale kerkgebouwen een aparte algemene oplossing zou kunnen vinden. De gemeente heeft in het algemeen de toepasbaarheid van de subsidieregelingen onderzocht. Per gasthuis neemt de gemeente een individuele beslissing over opname in een jaarschijf in een bepaalde verbeteringsstroom. Als dit, gezien de beperkte middelen, niet anders dan individueel per gasthuis kan, is het voor de werkgroep de vraag op welke wijze de gemeente een meerjarenverbeteringsproces van gasthuizen toch op andere wijze kan garanderen of bevorderen. Eén van de mogelijkheden is de toekenning van een bijzondere status aan de SSG zodat zij voor haar plannen een verhoogd subsidiepercentage kan verkrijgen. Het wordt voor de gemeente des te aantrekkelijker een verbeteringsproces van gasthuizen te steunen naarmate meer gasthuizen in de SSG gaan samenwerken. Besturen van gasthuizen die verbetering behoeven (zie figuur 4) die daartoe niet bereid zijn maar ook niet zelfstandig, een verbeteringsplan bij de gemeente indienen zullen zich niet kunnen

onttrekken aan het reguliere bouw- en woningtoezicht. Gemeentelijk ingrijpen op grond van de Brandveiligheidsverordening of aanschrijving ex artikel 25-27 Woningwet en de Woonruimtetwet moet dan niet uitgesloten worden geacht.

4. Conclusies en aanbevelingen

Via de SSG zijn plannen ingediend voor verbetering van

het Tette Alberdagasthuis voor 1985

het Doopsgezindgasthuis voor 1986 1e fase voor 1987 2e fase

het Juffer Margarethagasthuis voor 1988

het Piaternellagasthuis voor 1989

Deze plannen kunnen een uitstekend startpunt zijn

- tot verbreding van het draagvlak van de SSG en ter versterking van haar overlegpositie t.o.v. de gemeente
- voor de ontwikkeling van plannen voor verbetering van het technisch beheer
- voor de ontwikkeling van plannen in overleg met de gesplitst beheerde gasthuizen (in casu: gasthuisvermogens) voor verbetering van het niet-technisch beheer.

Naar de mening van de werkgroep dienen de Groninger gasthuisbesturen opgeroepen te worden om met behulp van de nota gasthuizen dit perspectief vorm en inhoud te geven.

Bij de gemeente dringt de werkgroep erop aan om de SSG in het kader van de subsidieverordening stadsvernieuwing een bijzondere status te geven, haar verbeteringsplannen positief te beoordelen, de bereidheid uit te spreken tot voorfinanciering via het stadsvernieuwingsfonds in 1985 voor het Tette Alberdagasthuis, het vereiste aantal eenheden binnen het woningcontingent te reserveren en ook in de jaren daarna ten behoeve van een continue proces van technische verbetering, waarbij de dienst S. en V. de technische coördinatie verzorgt.

Aanbevolen wordt een actieve rol van de gemeente ter ondersteuning van verdere initiatieven van de SSG tot algehele technische verbetering en tot verbetering van het technisch en niet-technisch gasthuisbeheer.

Overzicht van aanbevolen activiteiten

actie door

I bevordering van samenwerking tussen de gasthuizen

1. het verlenen van een bijzondere status aan de SSG ex art. 3.2, lid 7

afd. R.O.

2. ondersteuning van initiatieven
van de SSG voor verbetering van
het beheer

SSG/afd. W.Z.

II opgang brengen van een proces van technische
verbetering van gasthuizen

1. honoreren van verzoek van SSG - Tette
Alberdagasthuis ten laste van 1985
2. in 1986 en volgende jaren voor gast-
huizen in het verbeteringsprogramma
voldoende ruimte reserveren
3. faciliteit van voorfinanciering schep-
pen via het stadsvernieuwingsfonds

afd. R.O./dienst S. en V.

afd. R.O./dienst S. en V.

afd. R.O.

Hoofdstuk VI Gasthuizen en de gemeente

1. De bestaande relatie

De werkgroep heeft niet alleen de opdracht gekregen om de problematiek van de gasthuizen te inventariseren maar ook om de wenselijkheid en de mogelijkheden te onderzoeken van "een integrale herziening van de relatie tussen de gasthuizen en de gemeente". De bestaande relatie, zo blijkt in hoofdstuk III was er wel één van gemeentelijke aandacht, getuige de bouw van het Gorechthuis en het redelijke aantal gerenoveerde gasthuizen, maar niet één van aparte gemeentelijke prioriteit voor gasthuizen als zodanig; geen totaal verbeteringsproces zoals bijvoorbeeld in Leiden, met een daarop ingericht gemeentelijk apparaat; en ook geen overlegstructuur ter vervanging van de vroegere bezoeken van het college van B. en W. in het kader van de oppervoogdij. Voor gasthuizen bleef de aandacht in de afgelopen vijftien jaar sectoraal bepaald en afhankelijk van de plannen per gasthuis. De instelling van de gemengde werkgroep gasthuizen in 1981 kan als een begin worden gezien van een intersectorale aanpak en als een eerste stap om met de gasthuizen tot gestructureerd overleg te komen. Er is nu een gemeentelijke hulpstructuur:

- voor technische verbetering: dienst S. en V. (afd. R.O.)
- voor bejaardenwelzijnszaken en de gemeentelijke oppervoogdij: afdeling W.Z. (G.A.D.)
- voor verbetering gasthuisbeheer en gemeentelijke coördinatie: assistent-secretaris.

Overleg vindt plaats in de gemengde werkgroep en in de ambtelijke subwerkgroep. Van beide voert de afdeling W.Z. het secretariaat.

2. Keuzemogelijkheden

Hoofdstuk III eindigde met de vraag: is er thans nog voldoende aanleiding om de Groninger gasthuizen een aparte plaats te geven in het gemeentelijk beleid of onderscheiden gasthuizen zich daarvoor te weinig van andere complexen van voor-oorlogse huurwoningen? Is er anders gezegd aanleiding de coördinerende werkzaamheden van de werkgroep nu af te sluiten en terug te keren tot een sectorale aanpak per gasthuis. Of dient de centrale coördinatie gehandhaafd te blijven en de relatie met de gasthuizen definitief in die richting te worden herzien? Uitgangspunt moet naar de mening van de werkgroep zijn de continuïteit in de gasthuisbewoning en de sterk levende wens tot handhaving van het particulier beheer van gasthuizen. Het is in de eerste plaats een zaak van de voorgdijen en gasthuisbesturen of zij de aanbevelingen van deze nota willen volgen. Voor de gemeente ligt dan ook een afstandelijke, sectorale aanpak per gasthuis het meest voor de hand, tenzij

- gemeentelijke belangen te zeer in het geding zijn
- de aangetroffen problemen en vragen een inter-sectoraal antwoord vergen
- een verdere sectorale gemeentelijke aanpak ten koste zou gaan van de met behulp van de gemeente in gang gezette ontwikkeling bij de gasthuizen
- de actualisering van de gemeentelijke oppervoogdij - als is het maar tijdelijk - gewenst geacht wordt.

3. Afweging

Met het voortbestaan van de gasthuizen zijn grotere gemeentelijke belangen gemoeid dan alleen die uit een oogpunt van volkshuisvesting en bejaardenwelzijn. In de Inleiding werd er reeds op gewezen dat de Groningse gasthuizen de identiteit van de stad voor een belangrijk deel bepalen. Vele van de problemen bij het gebouwbeheer en de gasthuisbewoning kunnen zoals uit de overzichten van aanbevolen activiteiten blijkt slechts centraal door de gasthuizen gezamenlijk en in overleg met de gemeente worden opgelost. Technische verbetering kan bij de gemeente via de dienst S. en V. sectoraal worden aangepakt, andere problemen kunnen dat niet. Te denken valt hierbij met name aan afspraken over woonruimteverdeling en de verdere handhaving van gasthuizen als tussenvoorziening en aan verbetering van de organisatie van het gasthuisbeheer. De bejaardenhuisvesting in gasthuizen wordt op verschillende manieren bedreigd. Met een gezamenlijke aanpak van gasthuizen en gemeente kan hieraan voldoende weerstand worden geboden. Met de aanvraag van de SSG ligt er thans een goed vertrekpunt voor verdere technische en niet-technische verbetering. De benodigde centralisering bij de gasthuizen kan de gemeente stimuleren door ook zelf centraal aandacht aan de algemene gasthuisproblematiek te geven. Doet de gemeente dit niet dan is het gevaar groot dat de Stichting Samenwerkende Gasthuizen Groningen (SSG) die in februari jl. is opgericht onvoldoende draagvlak verwerkt en de initiatieven waartoe in de nota wordt aanbevolen, niet worden ontplooid. Op grond van vorenstaande overwegingen beveelt de werkgroep dan ook aan dat in de toekomst binnen de gemeente centraal aandacht gegeven blijft worden aan gasthuizen.

4. Gemeentelijke oppervoogdij

De werkgroep heeft zoals aan het einde van hoofdstuk IV blijkt eventuele actualisering van de gemeentelijke oppervoogdij willen laten afhangen van de plaats die aan de gasthuizen in het gemeentelijk beleid wordt toegekend en de opstelling van de gasthuisbesturen. Nu de werkgroep een intersectorale aanpak aanbeveelt en gasthuisbesturen behalve in de VGG nu ook in de SSG zijn gaan samenwerken zou het vreemd zijn voor de gemeente op dit moment te besluiten om het historisch instituut van de gemeentelijke oppervoogdij op te heffen.

Er zal een eigentijdse vorm voor dit opper-toezicht gevonden moeten worden dat voldoende recht doet aan de wezenlijke kenmerken en dat aansluit bij een intersectorale gemeentelijke aanpak.

In zijn hoedanigheid van oppervoogd bezocht het gemeentebestuur in het wat verdere verleden de gasthuizen die onder gemeentelijke oppervoogdij stonden. Men werd over de bewoners, de voorzieningen en de gebouwen geïnformeerd en men had inzage in de boeken. Bij het financieel beleid van de voogdij kon men in het kader van de rekenplicht opmerkingen maken. Sturend kon men optreden bij de benoeming door de gemeenteraad van nieuwe voogden. Samengevat zijn kenmerkend voor de gemeentelijke oppervoogdij:

- informatievoorziening over gebouwbeheer, exploitatie en bewoning
- bijsturingmogelijkheden

Zolang er geen afspraken zijn over centrale informatievoorziening bijvoorbeeld in de vorm van een uniform rekeningschema en er geen centraal overlegkader is, is het gemeentebestuur niet in staat om via de weg van centraal overleg bij te sturen en is het naar de mening van de werkgroep aangewezen op de mogelijkheden van de oppervoogdij. Voorzetting van de gemeentelijke oppervoogdij (zie bijlage C) ligt dan ook voor de hand. Deze kan tijdelijk zijn in afwachting van de gewenste overlegstructuur en afspraken over informatievoorziening.

De gemeentelijke oppervoogdij kan in de ogen van de werkgroep beter functioneren als aan enkele voorwaarden wordt voldaan:

- de betreffende gasthuizen leggen jaarlijks behalve een jaarrekening ook een accountantsverklaring over. De afdeling W.Z. behoeft de gemeentelijke accountantsdienst dan niet meer in te schakelen om advies
- de jaarstukken worden voorzien van de gewenste gegevens omtrent de gasthuisbewoning (leegstandspercentage, aard van de bewoning, opbouw maanlasten)
- de gemeente besteedt bij de voordracht tot benoeming van nieuwe voogden bijzondere aandacht aan de bij de betreffende voogdij aanwezige deskundigheid op het gebied van gebouwbeheer.

5. Conclusies en aanbevelingen

Op drie terreinen blijkt geconcentreerde aandacht nodig voor de Groningse gasthuizen:

1. algehele technische verbetering
2. bevordering van bewoning door ouderen
3. verbetering van de organisatie van het gasthuisbeheer

De besturen van de meeste gasthuizen streven naar continuering van het particuliere beheer. Daarvan uitgaande is het in de eerste plaats een taak van

de gasthuisbesturen zelf om op deze drie terreinen initiatieven te ontplooiën. De gemeente heeft in principe hierbij een ondersteunende en toezichthoudende rol. Door intersectoraal binnen de gemeente aandacht aan de gasthuizen te blijven geven en de gemeentelijke oppervoogdij eigentijds vorm te geven kan de gemeente ervan blijk geven dat het haar ernst is met de Groninger gasthuizen en dat zij bereid is mee te werken aan wat men een gezamenlijke geconcentreerde aanpak zou kunnen noemen. (zie figuur 5). Voor een geconcentreerde aanpak komen alle gasthuizen in aanmerking die nog als zodanig (zie algemene kenmerken) in gebruik zijn of zouden kunnen zijn. Van deze "relevant" geachte gasthuizen zijn er verschillende die woontechnische en bouwtechnische verbetering behoeven op korte of op wat langere termijn. Deze gasthuizen zijn als 'relevant-actief' in de geconcentreerde aanpak aangemerkt. (zie figuur 6). In het overleg tussen de dienst S. en V. en de Stichting Samenwerkende Gasthuizen worden verbeteringsplannen van deze gasthuizen nu reeds uitgewerkt. Deze plannen zullen moeten gaan passen in meerjarenafspraken over algehele verbetering van gasthuizen.

Overzicht van aanbevolen activiteiten

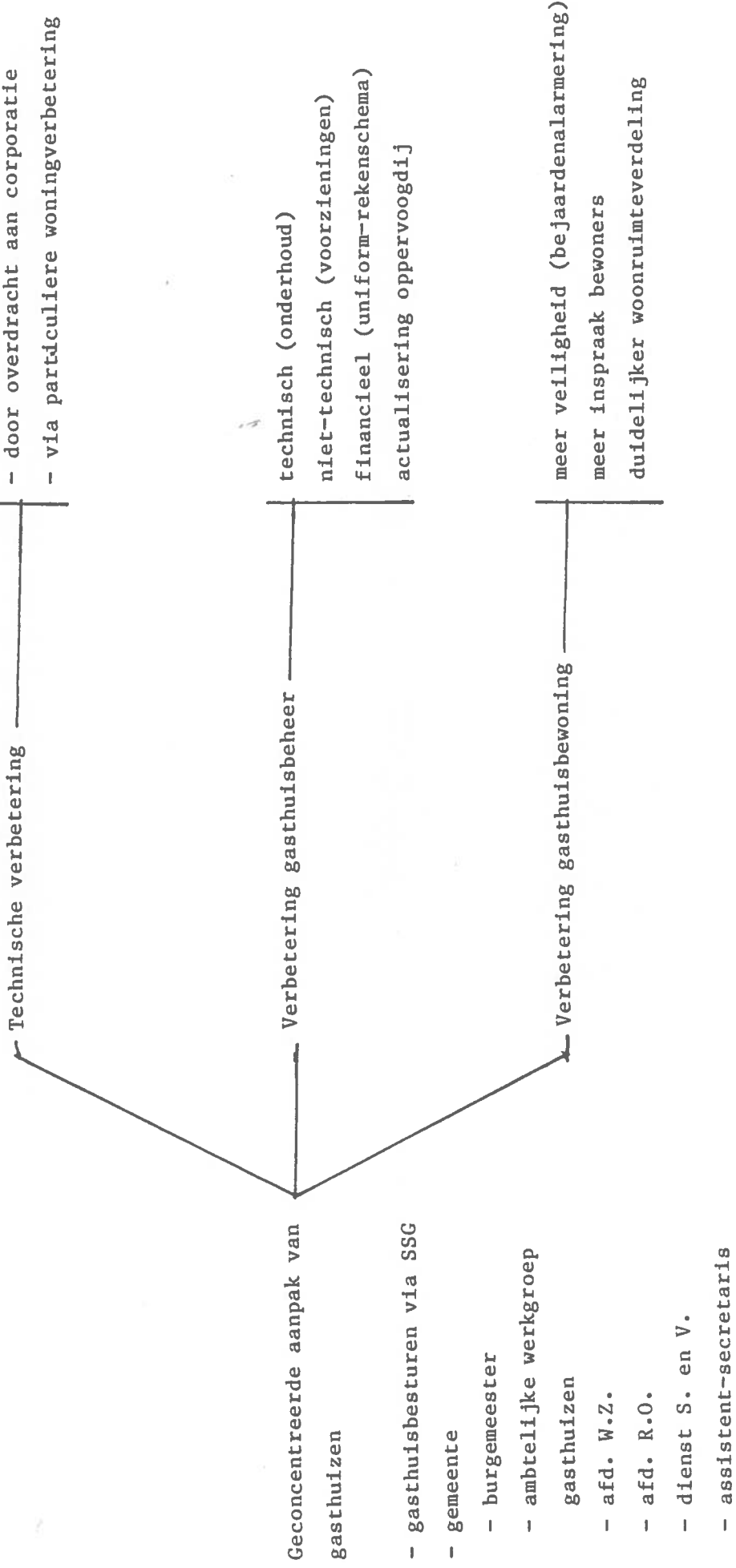
	<u>actie door</u>
I <u>algehele technische verbetering</u>	SSG en dienst S. en V./afd. R.O.
II <u>opbouw overlegstructuur</u>	afd. W.Z.
- overleg college met gezamenlijke gasthuisbesturen over nota	
- afronding werkgroep gasthuizen instelling ambtelijke werkgroep door college van b. en w.	afd. W.Z.
III <u>actualisering gemeentelijke oppervoogdij</u>	afd. W.Z.
actualisering en bijhouden	

Figuur 5

Geconcentreerde aanpak

nota gasthuizen

augustus 1985

Geconcentreerde aanpak van
gasthuizen

- gasthuisbesturen via SSG
- gemeente
- burgemeester
- ambtelijke werkgroep gasthuizen
- afd. W.Z.
- afd. R.O.
- dienst S. en V.
- assistent-secretaris

Figuur 6 - Relevante gasthuizen

inventarisatie van de Groningse gasthuizen	opper- voogdij	geconcentreerde aanpak	bijzonderheden
1 Aduardergasthuis	X	relevant	
2 Anna Varwersgasthuis	X	niet van toepassing	VGG
3 Anthonygasthuis	X	relevant	
4 Armhuiszittend Convent		relevant actief	
5 Corneliagasthuis		niet van toepassing	
6 Doopsgezindgasthuis Violenstraat 37, Nwe. Boteringestraat 47		relevant actief	SSG
7 Gasthuis voor den werkende stand		relevant actief	
8 Gerarda Gockingha-huis		relevant	VGG
9 Jacob en Annagasthuis	X	relevant	
10 Jan Luitjes of Jannes Baroldigasthuis	X	relevant	
11 Juffer Margarethagasthuis		relevant actief	SSG
12 Latteringhegasthuis		niet van toepassing	VGG
13 Linhoffstichting	X	relevant	VGG
14 Martinusgasthuis		relevant actief	SSG
15 Mepschen- of Sint Annen- gasthuis	X	relevant actief	VGG
16 Middengasthuis (Grote Leliestraat)		relevant actief	VGG
17 Middengasthuis (Kleine Rozenstraat)		relevant	VGG
18 Pelster of Heiligen Geest- gasthuis		relevant actief	SSG
19 Peper of Sint Geertruids- gasthuis	X	relevant actief	
20 Pieternellagasthuis	X	relevant actief	SSG
21 Remonstrantsgasthuis		relevant	
22 Rustoord		relevant actief	
23 Tette Alberdagasthuis		relevant actief	SSG
24 Ter Schouw-van Sanenstichting		relevant	
25 Typografengasthuis		niet van toepassing	
26 Verenigde Groninger Gasthuizen		relevant	
27 Vrouw Wilsoors of Aaffien Olthofsgasthuis		niet van toepassing	VGG
28 Weldadige Stichting Ketelaar- Bos		niet van toepassing	VGG
29 Wytzes of Schoonbeeks-gasthuis		niet van toepassing	
30 Zeyls-gasthuis		niet van toepassing	

Bijlage A1 - Technische staat

	sticht- datum	architect. waarde	aan- tal woon- eenh	tehnische staat
Aduardergasthuis	1604	monument	10	bouw- en woontechnische gebreken
Anna Varwersgasthuis	1635	monument	3	gerenoveerd
Anthonygasthuis	1517	monument	40	gerenoveerd
Armhuuszittend Convent	1437	monument (ged.)	12	woontechnische gebreken
Corneliagasthuis	1860	monument	7	geen bijzonderheden
Gasthuis voor den werkende stand	1930	-	21	in renovatie
Doopsgezindgasthuis	1872	monument	25	bouw- en woontechnische gebreken
Gerarda Gockinghagasthuis	1870	beeldbepalend	23	gerenoveerd
Jacob- en Annagasthuis	1494	monument	15	gerenoveerd
Jan Luitjes of Jannes Baroldigasthuis	1591	beeldbepalend	6	woontechnische gebreken
Juffer Margarethagasthuis	1856	monument	16	woontechnische gebreken
Latteringhegasthuis	1636	monument	9	gerenoveerd
Linhoffstichting	1944	-	21	geen bijzonderheden
Martinusgasthuis	1870	beeldbepalend	20	woontechnische gebreken
Mepschen- of Sint Annen- gasthuis	1479	monument	10	bouw- en woontechnische gebreken
Middengasthuis (Grote Leliestr.)	1895	beeldbepalend	35	woontechnische gebreken
Middengasthuis (Kl. Rozenstraat)	1872	beeldbepalend	18	gerenoveerd
Pelster of Heiligen Geestgast- huis	+ 1250	monument	40 1	ged. gerenoveerd (logeerruimte)
Peper of Sint Geertruidgasthuis	1405	monument	34	bouw- en woontechnische gebreken
Pieternellagasthuis	1872	-	36	woontechnische gebreken
Remonstrantsgasthuis	1890	beeldbepalend	31	gerenoveerd
Rustoord	1924	-	24	woontechnische gebreken
Ter Schouw-Van Sanenstichting	1929	-	8	woontechnische gebreken
Tette Alberdagasthuis	1658	monument	6	bouw- en woontechnische gebreken
Typografengasthuis	1903	-	34	bouw- en woontechnische gebreken
VGG (Gorechthuis)	1973	-	108	geen bijzonderheden
Vrouw Wilsoors- of Aaffien Olthofsgasthuis	1740	monument	4	gerenoveerd
Weldadige Stichting Ketelaar- Bos	1939	-	7	gerenoveerd
Wytzes of Schoonbeeksgasthuis	1696	monument	2	bouw- en woontechnische gebreken
Zeylsgasthuis	1646	monument	4	woontechnische gebreken

Bijlage A2 - Bewoning, gegevens per 1-1-1985

		bejaarden	jongeren	overig	voorzieningen
Aduardergasthuis	10		10		
Anna Varwersgasthuis	3			3	
Anthonygasthuis	40	12	28		conciërge
Armhuiszittend Convent	12	12			conciërge
Corneliagasthuis	1			1	
Gasthuis voor den werkende stand	21	21			
Doopsgezindgasthuis	25	26			
Gerarda Gockinghagasthuis	23		23		
Jacob- en Annagasthuis	18	1	16	1	
Jan Luitjes of Jannes Baroldigasthuis	6	6			
Juffer Margarethagasthuis	16	6	10		
Latteringhegasthuis	9			9	
Linhoffstichting	21	21			conciërge
Martinusgasthuis	20	8	12		
Mepschen- of Sint Annen-gasthuis	10	6	4		
Middengasthuis (Grote Leliestr.)	35		35		
Middengasthuis (Kl. Rozenstraat)	18		18		
Pelster of Heiligen Geestgasthuis	41	40		1	conciërge; maaltijd directrice
Peper of Sint Geertruidsgasthuis	33	32		1	conciërge; maaltijd directrice
Pieternellagasthuis	36	35		1	
Remonstrantsgasthuis	31	16		15	
Rustoord	24	2	22		
Ter Schouw-Van Sanenstichting	8		8		
Tette Alberdagasthuis	6	6			
Typografengasthuis	34			34	
VGG (Gorechthuis)	108	106		2	conciërge
Vrouw Wilsoors- of Aaffien Olthofsgasthuis	4			4	
Weldadige Stichting Ketelaar-Bos	7		7		
Wytzes of Schoonbeeksgasthuis	2			2	
Zeylsgasthuis	4	4			
Totaal	643	388	179	76	

Bijlage A3 - Beheer

		gebouw	vermogen	bijzonderheden
Aduardergasthuis	1)	St. Stud. Huisv.	ongebonden	verbonden met Pepergasthuis
Anna Varwersgasthuis		particulier	ongebonden	aandeel in VGG
Anthonygasthuis	1)	stichting	gebonden	erkende instelling
Armhuiszittend Convent	2)	stichting	gebonden	
Corneliagasthuis		RK Armbestuur	kerkelijk	
Gasthuis voor den werkende stand		woningcorporatie	ongebonden	toegevallen aan NH diaconie
Doopsgezindgasthuis		Doopsgez. kerk	kerkelijk	
Gerarda Gockinghagasthuis		woningcorporatie	ongebonden	deelnemer in VGG; toegeval- len aan Linhoffstichting
Jacob- en Annagasthuis	1)	woningcorporatie	ongebonden	toegevallen aan Peper- gasthuis
Jan Luitjes of Jannes Baroldigasthuis	1)	stichting	gebonden	
Juffer Margarethagasthuis		Ev. Lutherse gem.	kerkelijke	
Latteringhegasthuis		particulier	ongebonden	aandeel in VGG
Linhoffstichting	1)	stichting	gebonden	aandeel in VGG
Martinusgasthuis		stichting	gebonden	
Mepschen- of Sint Annen- gasthuis	1)	stichting	gebonden	
Middengasthuis (Grote Leliestr.)		vereniging	ongebonden	aandeel in VGG
Middengasthuis (Kl. Rozenstraat)		woningcorporatie	ongebonden	aandeel in VGG
Pelster of Heiligen Geestgast- huis	2)	stichting	gebonden	
Peper of Sint Geertruids- gasthuis	1)	stichting	gebonden	
Pieternellagasthuis		stichting	gebonden	
Remonstrantsgasthuis		stichting	gebonden	
Rustoord		NH diaconie	kerkelijk	
Ter Schouw-Van Sanenstichting		stichting	?	
Tette Alberdagasthuis		stichting	ongebonden	
Typografengasthuis		particulier	ongebonden	
VGG (Gorechthuis)		ver. van eigenaren	gebonden	
Vrouw Wilsoors- of Aaffien Olthofsgasthuis		particulier	ongebonden	opgegaan in VGG
Weldadige Stichting Ketelaar-Bos		St. Stud. Huisv.	gebonden	opgegaan in VGG
Wytzes of Schoonbeeksgasthuis		particulier	gebonden	
Zeylsgasthuis		stichting	gebonden	

1) = gemeentelijke oppervoogdij

2) = vroeger gemeentelijke oppervoogdij

Bijlage A4 - Financiële staat (grotere gasthuizen)

	vermogenssituatie	exploitatie	bijzonderheden
Anthonygasthuis	goed	goed	gereguleerd na renovatie
Armhuiszittend Convent	goed	goed	
Doopsgezindgasthuis	kerkelijk	redelijk	
Juffer Margarethagasthuis	kerkelijk	matig	kerkgebouw
Linhoffstichting	zeer goed	goed	
Martinusgasthuis	goed	goed	
Mepschen- of Sint Annen- gasthuis	goed	goed	
Pelster of Heiligen Geestgast- huis	goed	redelijk	relatief kostbare maaltijd- voorziening kerkgebouw
Peper of Sint Geertruids- gasthuis	matig	slecht	slechte liquiditeitspositie; dure maaltijd voorziening, kerkgebouw
Pieternellagasthuis	goed	goed	
Remonstrantsgasthuis	goed	redelijk	
Rustoord	goed	matig	
VGG (Gorechthuis)	goed	goed	

Bijlage B - Inventarisatie per gasthuis

<u>Nr.</u>	<u>Naam</u>	<u>Adres</u>
1.	Aduardergasthuis	Munnekeholm 3
2.	Anna Varwersgasthuis	Nwe. Kijk in't Jatstraat 12-16
3.	Anthonygasthuis	Rademarkt 29 1/49 en 29 1 Herebinnensingel 26 en 28
4.	Armhuiszittend Convent	A-kerkstraat 22
5.	Corneliagasthuis	Hardewikerstraat 39
6.	Gasthuis voor den werkende stand	Oosterweg 90, 1/23
7.	Doopsgezindgasthuis	Nwe. Boteringestraat 47, 1/5 en Violenstraat 37, 1/9
8.	Gerarda Gockinghagasthuis	Grote Rozenstraat 78-84
9.	Jacob- en Annagasthuis	Gasthuisstraatje 2
10.	Jan Luitjes of Jannes Baroldigasthuis	Noorderbinnensingel 82-87
11.	Juffer Margarethagasthuis	Haddingestraat 19, 21, 1/9
12.	Latteringhegasthuis	Visserstraat 13 en 15, Hoekstraat tussen 12 en 14
13.	Linhoffstichting	Oude Kijk in't Jatstraat 61, 1/20
14.	Sint Martinusgasthuis	Grote Leliestraat 23, 1/18; 19 en 21
15.	Mepschen- of Sint Annen- gasthuis	Oude Kijk in't Jatstraat 4
16.	Middengasthuis	Grote Leliestraat 53-113
17.	Middengasthuis	Kleine Rozenstraat 8-62
18.	Pelster of Heiligen Geest- gasthuis	Pelsterstraat 43 1/53, 39, 41 en 45/47 en 39 (kerk)
19.	Peper of Sint Geertruidsgast- huis	Peperstraat 22, 1/30; kerk nr. 20
20.	Pieternellagasthuis	Grote Leliestraat 34, 1/55
21.	Remonstrantgasthuis	Noorderbinnensingel 23, 49, 23a en 47a, 48a en 49a
22.	Rustoord	Korreweg 140-156, 164-180
23.	Ter Schouw-Van Sanen- stichting	Moesstraat 46
24.	Tette Alberdagasthuis	Nieuwe Kerkhof 22
25.	Typografengasthuis	Petrus Campersingel 37-117
26.	VGG (Gorechthuis)	Zaagmuldersweg 104-318
27.	Vrouw Wilsoors- of Aaffien Olthofgasthuis	Kattenhage 4-14
28.	Weldadige Stichting Kete- laar-Bos	Gasthuisstraatje 1
29.	Wytzes of Schoonbeeksgast- huis	Visserstraat 52-54
30.	Zeylsgasthuis	Visserstraat 50

INVENTARISATIE per gasthuis

GASTHUIS: Aduardergasthuis

- adres: Munnekeholm 3

VOOGDIJ/BESTUUR

- contactpersoon : mr. W.E. van Koldam
de Savornin Lohmanlaan 96
9722 HL Groningen. tel.: 050-255436

- eigendom : Stichting Studenten Huisvesting

- bijzonderheden : personele unie met Peper- of St. Sint
Geertruidsgasthuis

TECHNISCHE STAAT

- historische waarde : monument

- staat van onderhoud : ged. renovatie nodig

- gewenste voorzieningen

- woontechnische : nodig
- bouwtechnische : nodig
- bijzonderheden : brandveiligheidsvoorziening nodig

BEWONING

- bestaande bewoning : jongerenhuisvesting

- aantal wooneenheden : 10 kamers met gemeensch. voorz.
- na verbouwing : 4 x 2 bej.won.; 4 x 1 bej.eenheid

- bestaande voorzieningen : geen

- gewenste ontwikkeling : geen, kan niet geschikt gemaakt worden voor
bejaardenhuisvesting

OPPERVOOGDIJ

- gemeentelijke oppervoogdij : ja, gecombineerd met Peper- of St. Geertruids-
gasthuis

- benoemde voogden :
- laatste benoeming :
- financiële contrôle : jaarrekening wordt toegezonden (1981)
- bijzonderheden :

BEHEER EN FINANCIEN

- bijzonderheden :

INVENTARISATIE per gasthuis

GASTHUIS: Linhoffstichting

- adres: Oude Kijk in 't Jatstraat 61, 1/20 en 63

VOOGDIJ/BESTUUR

- contactpersoon : mw. G.W. van Zijll Langhout-Jongbloed
Van Ketwich Verschuurlaan 18
9721 SN Groningen
- eigendom : St. Maria Elisabeth Linhoffstichting (1944)
- bijzonderheden :

TECHNISCHE STAAT

- historische waarde : geen
- staat van onderhoud : is gerenoveerd
- gewenste voorzieningen
 - woontechnische :)
 - bouwtechnische :) niet nodig
 - bijzonderheden :)

BEWONING

- bestaande bewoning : bejaardenhuisvesting
 - aantal wooneenheden : 21
 - na verbouwing : -
- bestaande voorzieningen : conciërge
- gewenste ontwikkeling : continuering bejaardenhuisvesting

OPPERVOOGDIJ

- gemeentelijke oppervoogdij : ja
 - benoemde voogden : v.d. Minne, mw. Van Zijll Langhout
 - laatste benoeming : 01-09-1982
 - financiële contrôle : ja, jaarrekening wordt toegezonden
 - bijzonderheden : aandeel in de Verenigde Groningse Gasthuizen

BEHEER EN FINANCIËN

- bijzonderheden :

INVENTARISATIE per gasthuis

GASTHUIS: Peper of Sint Geertruidsgasthuis (1405)

- adres: Peperstraat 22, 1/30; kerk no. 20

VOOGDIJ/BESTUUR

- contactpersoon : Mr. Dr. G. Overdiep
De Horst 21
9321 VH Peize. tel.: 05907-3670
- eigendom : Stichting Sint Geertruidsgasthuis
- bijzonderheden : personele unie met Aduardergasthuis

TECHNISCHE STAAT

- historische waarde : monument
- staat van onderhoud : algehele renovatie is nodig
- gewenste voorzieningen
 - woontechnische :)
 - bouwtechnische :) nodig, inclusief brandveiligheidsvoorzieningen
 - bijzonderheden :) ningen

BEWONING

- bestaande bewoning : bejaardenhuisvesting
 - aantal wooneenheden : 33 (1 dienstwoning)
 - na verbouwing : 22x2 bej.won.; 2x1 bej.won.; 4x2 pers.eenheden
- bestaande voorzieningen : conciërge en maaltijdvoorziening
- gewenste ontwikkeling : continuering bejaardenhuisvesting

OPPERVOOGDIJ

- gemeentelijke oppervoogdij : ja
 - benoemde voogden : G.Overdiep, W.E.van Koldam, M.P.Dorhout, E.R. Bossinade
 - laatste benoeming : 28-09-1981
 - financiële controle : jaarrekening wordt toegezonden (1981)
 - bijzonderheden :

BEHEER EN FINANCIËN

- bijzonderheden : Volgens voogdij gebrek aan liquide middelen voor absoluut noodzakelijk onderhoud en exploitatie

INVENTARISATIE per gasthuis

GASTHUIS: Zeylsgasthuis

- adres: Visserstraat 50

VOOGDLJ/BESTUUR

- contactpersoon

- eigendom : voogdij voornoemd
- bijzonderheden :

TECHNISCHE STAAT

- historische waarde : monument
- staat van onderhoud : Is gedeeltelijk gerenoveerd
- gewenste voorzieningen : nodig, incl. brandveiligheidsvoorzieningen
- woontechnische : niet nodig
- bouwtechnische :
- bijzonderheden :

BEWONING

- bestaande bewoning : bejaardenhuisvesting
- aantal wooneenheden : 4
- na verbouwing : -
- bestaande voorzieningen : geen
- gewenste ontwikkeling : kan niet beter geschikt gemaakt worden voor
bejaardenhuisvesting

OPPERVOOGDLJ

- gemeentelijke oppervoogdij : nee
- benoemde voogden :
- laatste benoeming :
- financiële contrôle :
- bijzonderheden :

BEHEER EN FINANCIEN

- bijzonderheden :

Bijlage C - Gemeentelijke oppervoogdij

	voogdenbenoeming	rekenplicht	bijzonderheden
Aduardergasthuis	personele unie met Pepergasthuis	idem	geen eigen vermogen meer
Anthonygasthuis	volgens rooster	boekjaar 1984	tevens 'erkende instelling'
Armhuiszittend Convent	niet meer sinds 1974		statutenwijziging
Jacob- en Annagasthuis		1979	gebouw overgedragen; geen eigen vermogen meer
Linhoffstichting	volgens rooster	neen	
Mepschen- of Sint Annen-gasthuis	volgens rooster	boekjaar 1983	
Pelster of Heiligen Geestgasthuis	niet meer sinds 1974	niet meer sinds ...	statutenwijziging
Peper of Sint Geertruidsgasthuis	volgens rooster	niet meer sinds ...	
Weldadige Stichting Ketelaar-Bos			

Bijlage C Gemeentelijke oppervoogdij (oorspronkelijk)

Naam gasthuis, bestuurssamenstelling	Voogdenbenoeming	Regeling aftreden	Benoemingen	Raadsbesluit	Rekenplicht	Uitvoering	
<p>Stichting Sint Anthony Gasthuis Voogdij: Ds. H.L. van Zijl Langhout, Van Ketw. Verschuurlaan 18; Jkvr. Dr. Ch.M. Tiemersma-Wichers, P. Campersingel 177a; B. v.d. Zee, Beatrixlaan 14, Haren</p>	<p>Artikel 3, statuten (27-2-1984) Raad benoemt op bindende voordracht van twee personen door de Voogdij voorgedragen</p>	<p>Voogdij regelt aftreding d.m.v. een rooster. Om het andere jaar treedt één der voogden af en is terstond herbenoembaar</p>	<p>Mw. C. Tiemersma-Wichers; H.L. van Zijl Langhout; B. v.d. Zee</p>	<p>28-02-'72 13-08-'73 20-12-'78</p>	<p>Gecontroleerde jaarrekening wordt binnen zes maanden toegezonden aan B. en W. (art. 4, lid 2)</p>	<p>1982 Registeraccountant (Moret en Limperg) via G.A.D.; jaarrekening 1982 goedgekeurd 03-02-'84</p>	<p>03-02-'8.</p>
<p>Stichting St. Peper of St. Geertruidsgasthuis (1405) incl. Stichting het Aduardergasthuis c. Jacob- en Annagasthuis Voogdij: a/b/c Dr. G. Overdiep, De Horst 21, Peize; a/b Mr. W.E. v. Koldam, De Sav. Lohmanln. 96; c Mr. M.P. Dorhout, O. Ebbingestr. 91; a/c Mr. E.R. Bossinade, Ter Braaklaan 8</p>	<p>Peper of Sint Geertruidsgasthuis (14-09-1979) (4 voogden) Raad benoemt uit bindende evoordracht 2 personen van voogdij. Jacob- en Annagasthuis statuten (29-04-1970) (3 voogden) Gemeenteraad benoemt op bindende voordracht voogdij. Aduardergasthuis statuten (11-05-1983) (4 voogden) Voogdij draagt 2 voor B. en W. dragen 2 voor (artikel 3)</p>	<p>Voogdij regelt aftreding d.m.v. rooster Om het andere jaar treedt één der voogden af en is dadelijk herbenoembaar geen</p>	<p>G. Overdiep W.E. van Koldam M.P. Dorhout E.R. Bossinade</p>	<p>07-06-'71 25-08-'80 08-09-'80 28-09-'81 30-06-'80 25-08-'80</p>	<p>Voogdij legt jaarlijks rekening en verantwoording af aan B. en W., in dien dit college daartoe de wens te kennen geeft Voogdij legde jaarlijks rekening en verantwoording af aan Gemeenteraad Voogdij legt jaarlijks rekening van beheer over aan B. en W.</p>	<p>geen geen geen 79/80 81</p>	<p>geen gebouw geen vermogen 09-02-'8</p>

Naam gasthuis, bestuurssamenstelling	Voogdenbenoeming	Regeling af-treden	Benoemingen	Raadsbesluit	Rekenplicht	Uitvoering
<p> <u>Stichting</u> Maria Elisabeth Linhoff Oude Kijk in 't Jatstr. 61, 1/20 Voogdij: Mr. J.J. v.d. Minne, Vondelstraat 2, 8913 HP Leeuwarden; Mw. G.N. v. Zijl Lang- hout-Jongbloed, Van Ketw. Verschuurlaan 18 Vacature </p>	<p> Artikel 6 statuten (11-2-1960) B. en W. benoemen 3 leden voor 5 jaar, waarvan 1 RK </p>	<p> Bestuurders zijn weder be- noembaar. Herbenoeming per 5 jaren </p>	<p> J.J. v.d. Minne Mw. van Zijl Langhout-Jongbloed </p>	<p> -09-'82 01-10-'79 </p>	<p> Penningmees- ter doet re- kening en verantwoor- ding binnen zes maanden over afgelo- pen kalender jaar (art.13) </p>	<p> geen </p>
<p> <u>Stichting het Armhuis- zittend Convent</u> Voogdij: (4 voogden) L.G. Reker, arch., Praediniussingel 47; Mw. mr. A.A. Berg, M. Emantslaan 85; Mr. A. Rozeman, Hune- bedstraat 12, Tynaarlo; J.M. Rijkmans, arts, Eelde </p>	<p> Artikel 3. Voogdij voorziet zelf in vacatures uit zijn midden (09-10-1980) </p>	<p> Voogdij regelt aftreding d.m.v. een rooster. Om het andere jaar treedt één der voog- den af en is terstond her- benoembaar </p>			<p> Boekhoudend voogd legt jaarlijks re- kening en verantwoor- ding af over financieel beheer voog- dij aan be- stuur (art. 4) </p>	<p> geen </p>
<p> <u>Stichting Mepschen- of Sint Annengasthuis</u> Voogdij (tenminste 2 leden) Mw. C.H. Overdiep- Roelfsema, De Horst 21, Peize; Barneveld, arch., Kruitgracht 9 </p>	<p> Artikel 3. Gemeente- raad benoemt op voor- dracht bestuur (26-11-'82) </p>	<p> geen </p>			<p> Boekhoudend voogd legt jaarlijkse vóór 1 juli rekening en verantwoor- ding af aan bestuur (art. 7, lid </p>	<p> geen wel G.A.D. 80/81 82 03-02-'8 </p>

Naam gasthuis, bestuurssamenstelling	Voogdenbenoeming	Regeling af-treden	Benoemingen	Raadsbesluit	Rekenplicht	Uitvoering
<u>St. Pelster of Heiligen Geestgasthuis</u> (13e eeuw) Pelsterstraat 39, enz. - 47 Voogdij	(niet meer van toepassing)					
Weldadige Stichting Ketelaar-Bos (1940)	(opgegaan in VGG)					

De voorgeschiedenis van de totstandkoming van deze nota.

De werkgroep gasthuizen (zie voor de meest recente samenstelling blz. 8) heeft in 1981 in eerste instantie op basis van interne gemeentelijke gegevens een eerste inventarisatie gemaakt. Daaruit bleek onvoldoende inzicht hoe de besturen/voogden zelf over de positie van en de continuïteit in het gasthuisbestuur/voogdij dachten. En of er nog wensen bestonden met betrekking tot verbetering van de panden, bewonerssamenstelling, beheer en financiën en welke medewerking bij een eventuele verbetering van besturen/voogdijen verwacht zou kunnen worden.

Eind 1981 werd daarom een enquête gehouden. Van de 23 aangeschreven gasthuisbesturen/voogdijen bleken eind april 1982, 17 te hebben gereageerd.

De resultaten van de enquête werden door de werkgroep gebundeld en van een aanvullende bouwkundige informatie voorzien door de dienst stadsontwikkeling en volkshuisvesting.

Het volgende bleek toen.

1. Er bestaat een redelijk grote bereidheid tot meedenken over de toekomst van de gasthuizen in het kader van de werkgroep gasthuizen.
2. De grootste problemen worden aangetroffen bij de besturen/voogdijen van de kleinere gasthuizen. Deze kampen zowel met exploitatie-problemen als met beheersproblemen, het onderhoud is vaak matig, het wooncomfort gering, de meeste besturen/voogdijen zijn bezorgd of in de toekomst de woningen nog aan bejaarden kunnen worden verhuurd.
3. Het Peper- en Pelstergasthuis vergen speciale aandacht in verband met exploitatie-problemen, overlast bewoners door rumoerige woonomgeving en bestemmingsproblematiek.
4. Een meerderheid van de gasthuizen is bereid de woningen/wooneenheden te moderniseren of heeft dat al gedaan. Blijkens de door de gemeente verzamelde gegevens zouden 5 grotere en 7 kleinere gasthuizen modernisering, c.q. renovatie behoeven. Voor zover thans inzicht bestaat in de financiële situatie van deze gasthuizen, hebben de meeste gasthuizen onvoldoende middelen voor dit groot onderhoud.
5. Er bestaat een tendens om de gasthuiswoningen steeds meer te verhuren aan jongeren in plaats van aan bejaarden. Steeds minder gasthuizen verstrekken een servicepakket.

Aan de hand van deze resultaten konden slechts zeer globale voorzichtige conclusies over feitelijke verbeteringsmogelijkheden worden getrokken. Het ontbrak

de werkgroep aan gegevens omtrent de bouw- en woontechnische aspecten en aan inzicht in de financiële haalbaarheid.

De werkgroep besloot daarom een financieel- en bouw- en woontechnisch haalbaarheidsonderzoek te doen hetwelk medio 1983 werd afgerond en betrekking had op 3 gasthuizen, te weten:

- het Pepergasthuis
- het Juffer Tette Alberdagasthuis, en
- het Middengasthuis.

De betreffende rapporten bevinden zich bij de dienst S. en V.

Een en ander leidde in oktober 1983 tot een 1e ontwerp-nota gasthuizen waarin voor het eerst een zo uitputtend mogelijke beschrijving werd gegeven van de problematiek aan de hand van de geïnventariseerde gegevens, met daaraan gekoppeld het advies van een gezamenlijke aanpak van de verbetering van de gasthuizen.

De ontwerp-nota gasthuizen is op 26 oktober 1983 met de besturen/voogdijen van de gasthuizen in een vergadering gehouden in het Pelstergasthuis besproken. De vraag werd aan de orde gesteld of men zich in de beschrijving van de problematiek herkende. In een nadere op 17 januari 1984 gehouden bijeenkomst hebben de besturen/voogdijen zich in meer definitieve zin over deelname aan de geconcentreerde aanpak uitgelaten.

Hiertoe behoorden het Pepergasthuis, het Martinusgasthuis, het Tette Alberdagasthuis, het Middengasthuis, het Gasthuis voor de werkende stand en de Verenigde Groninger Gasthuizen, het Doopsgezind gasthuis en het Juffer Margarethagasthuis.

Op 13 februari 1985 is opgericht de Stichting Samenwerkende Gasthuizen die op 24 juni 1985 een activiteitenplan '85-'89 bij de gemeente heeft ingediend. Beoogd wordt de algehele verbetering van het Tette Alberdagasthuis, het Doopsgezind gasthuis, het Juffer Margarethagasthuis en het Pieternellagasthuis.

De gezamenlijke woningbouwcorporaties hebben zich in principe bereid verklaard met de werkgroep te willen meedenken over plannen tot verbetering van gasthuizen.

Vooruitlopend op de vaststelling binnen de gemeente van de nota zijn met besturen/voogdijen afspraken gemaakt over ambtelijke ondersteuning.

Bijlage E

Voorpublicatie van:

Gemeentelijke oppervoogdij over de Groninger gasthuizen

De oppervoogdij door de gemeente Groningen heeft een lange voorgeschiedenis. Om een goed inzicht te verkrijgen wat de oppervoogdij inhoudt is het noodzakelijk de ontwikkeling daarvan door de eeuwen te volgen.

Hoe zij aanvankelijk te Groningen is ontstaan blijkt uit geen enkel geschrift. Zij bestond reeds in de 14de eeuw. In de oudst bekende optekening van het stadsrecht (+ 1393) wordt bepaald:

'De nyen Borgemeesteren sullen kiezen eer sunte petersdaghe IIII voghede ... tho den Hilligen Gheeste, ende laten de sweren'.

Het benoemen van voogden door het gemeentebestuur is tot de dag van vandaag blijven bestaan. Vaak geschiedde dit omdat de benoeming zo in de fundatiebrief was geregeld. Een enkele keer werd ook het doen van rekening en verantwoording aan het orgaan dat benoemde verplicht gesteld.

Voor de voogden die door het stadsbestuur werden benoemd en daaraan rekenplichtig waren, werden in 1630 en 1712 instructies vastgesteld.

Daarin werd o.a. bepaald dat de voogden voor het verrichten van bepaalde rechtshandelingen toestemming moesten vragen het het stadsbestuur.

B.v. het opnemen van nieuwe conventualen (bewoners, verpleegden) en het vervoerden van gasthuis goederen.

De wijze van benoemen en de instructies met de daarin door latere resoluties aangebrachte veranderingen bleven tot de revolutie in 1795 van kracht:

Elk jaar werden de nieuwe burgemeesters verkozen, die op hun beurt de voogden benoemden. Tegen het einde van de 18de eeuw werd het de gewoonte om de oude voogden opnieuw te benoemen, zodat het er op neer kwam dat wanneer iemand tot voogd was benoemd hij dat tot het eind van zijn leven bleef.

De regelingen die in de Franse tijd werden uitgevaardigd lieten de regeling en bestuur over de gasthuizen onveranderd. Hetzelfde gold na 1814 met betrekking tot de reglementen voor het bestuur voor de steden. Het stadsbestuur had het echter niet meer alleen voor het zeggen. Aan de autonomie, die het stadsbestuur voor de revolutie kenmerkte, was een einde gekomen. Zij moest nu meewerken aan de uitvoering van allerlei nationale wetten.

Voor het verrichten van bepaalde rechtshandelingen was in sommige gevallen de toestemming nodig van het stadsbestuur, in andere gevallen de toestemming van de (onder)prefect en in latere tijd gedeputeerde staten.

Toen de gemeenteraad in 1870 een verordening vaststelde, die de benoeming van de voogden en de wijze van aftreding regelde, ontstond onder de voogdijen grote beroering.

Terstond weigerden zij de jaarrekeningen in te dienen en waren van mening dat de vroegere instructies niet meer van toepassing waren. Op de achtergrond speelde dat de grote gasthuizen, die vanaf de reductie van de Stad in 1594 Hervormd waren, dit Hervormde karakter zouden kunnen verliezen. De voogden werden immers door het gemeentebestuur, dat niet meer zoals vroeger alleen uit Hervormden bestond.

De verordening bleef desondanks van kracht en met betrekking tot het indienen van de rekening werd een regeling getroffen.

Na het inwerking treden van Boek 2 BW in 1979 zijn alle gasthuizen een stichting, een vereniging of een zelfstandig onderdeel van een kerkgenootschap. De gasthuizen zouden statuten moeten hebben, die aan de eisen van de huidige tijd voldoen, waarin de wijze van benoeming van de voogden is bepaald en waarin blijkt van enig toezicht, b.v. rekenplichtigheid en toestemming voor het verrichten van bepaalde rechtshandelingen. Zolang er niet wordt voldaan aan de vereisten van Boek 2 BW moet er gewerkt worden met de oude fundatiebrieven, instructies en verordeningen.

Om een inzicht te krijgen wat de oppervoogdij die door het stadsbestuur en later door het gemeentebestuur werd uitgeoefend inhield heb ik in het kader van een scriptie een onderzoek ingesteld naar de regeling en het bestuur van alle Groninger gasthuizen. In de eerste plaats werd uitgegaan van gedrukte bronnen. Het bleek echter noodzakelijk archiefonderzoek te plegen.

Zo werden talloze resoluties van Burgemeesters en Raad en de archieven van de gasthuizen, voorzover die tenminste op het gemeente-archief of het rijksarchief waren, bekeken. Enkele gegevens zijn in een tabel verwerkt.

Het komende jaar zullen de nog ontbrekende gegevens worden verzameld en wordt het onderwerp verder uitgediept. Het ligt in de bedoeling het resultaat in de toekomst te publiceren.

R.J.H. Brink